Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראשען. | היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

№ 174 | Łódź, Poniedziałek, 28 lipca 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג ג' אב תר"ץ | № 174

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

ערד־ציטערנישען אין דער גאנצער וועלט

גרויסע ערד־ציטערניש אין טשילי. — א סך הייזער איינגעפאלען, צעהנדליגער מענשען דערהרגעט. — ערד־שטויסען אין אויסטראליען, ניי־זעלאנד, צפון־אמעריקא און אייראפא

וואס ערקלערען געלעהרטע וועגען די לעצטע ערד־ציטערנישען

ב ו ע נ א ס - א י י ר ע ס, 27 (סט. טעל.) פון טשילי מעלדעט מען, אז אין דרומדיגען טייל פון לאנד איז פארגעקומען א גרויסע ערד־ציטערניש. א סך הייזער זענען איינגעפאלען. עס זענען פארהאן מענשליכע קרבנות. די דערשראקענע בעפעלקערונג איז אין פאניק ארויסגעלאפען פון די הייזער און האלט זיך אויף אונטערן פרייען הימעל.

ערד־ציטערניש אין אויסטראליען

מ ע ל ב ו ר ן, 27 (ספ. טעל.) אין א טייל געגנדען פון אויסטראליען זענען פארגעקומען ערד־ציטערנישען. מען מעלדעט אויך וועגען ערד־ציטערניש אין ניי־זעלאנד.

ערד־ציטערניש אין דייטשלאנד

ב ע ר ל י ן, 27. (ספ. טעל.) ווי מען איז מודיע פון באכום זענען אין ראווענסבורג די איינוואוינער אלארמירט געווארען דורך שטארקע אונטער ערדישע שטויסען, וואס זענען געווען אזוי שטארק, אז די בילדער זענען אראבגעפאלען פון די ווענט און די טירען זענען ארויס פון די זאוויאסעס.

נאך די ראנגע פאלען איז די בעפעלקערונג ארויס פון די הייזער און א צייט לאנג נישט געוואלט אך צוריקקערען אין די וואוינונגען צוליב דער מורא פאר נייע ערד שטויסען.

ב ע ר ל י ן, 27. (ספ. טעל.) א חוץ די קליינע ערד־ציטערניש, וואס מען האט געפיהלט אין ראווענסבורג האט מען אויך געפיהלט ערד ציטערניש אין פראנקפורט אם מיין און ביים רהיין.

ערד־ציטערניש ביי פלארידא און פילאדעלפיא

נ י ו - י א ר ק, 27. (ספ. טעל.) לענג אויס פון ברעג פון אטלאנטישען אקעאן, בעזונדערס ביי פלארידא און פילאדעלפיא האט מען געשפירט א לייכטע ערד ציטערניש.

אויך אין בולגאריען ציטערט די ערד

סאפיא, 27. (ספ. טעל.) בעת דער ערד ציטערניש וואס מען האט געשפירט אין בולגאריען, האבען זיך געשפאלטען א סך הייזער.

עס קענען פארקומען אונגער־ווארטעטע געשעהענישען

וויען, 27. (ספ. טעל.) גרויסע געלעהרטע האבען ארויסגעזאגט די מיינונג, אז די ערד ציטערנישען, וואס קומען איצט פאר אויף דער גאנצער וועלט, בעווייזען אז מען האט צו טאן מיט שטארקע אויסערגעוועהנליכע בעוועגונגען אינעווייניג אין דער ערד. אין שייכות דערמיט קענען פארקומען גאנץ אונערווארטעטע געשעהענישען.

ד"ר ציררוס אדלער אין פאריז

פ א ר י ז, 26 (י.ט.א. טעלעגראפיש) קיין פאריז איז אנגעקומען דער פרעזידענט פון יודיש־אמעריקאנישען קאנגרעס און מיטגליד פון דער ידישער אגענץ ד"ר ציררוס אדלער.

אדלער פאהרט פון פאריז קיין גענף, וואו ער וועט זיך צוזאמענטרעפען מיט די מיטגלידער פון דער כותל־מערבי־קאמיסיע און מיט זיי קאנפערירען.

קורס פון רומענישע ווערט־פאפירען פאלען אין לאנדאן

ט ש ע ר נ א ו י ץ, 27 (יט"א טעלעגראפיש) „טאגבלאט" ברענגט א ידיעה פון בוקארעשט, אז איינע פון די ארטיגע בענק האט איבערגעגעבען אין לאנדאן וועגען די סבות פון פאלען פון קורס פון די רומענישע ווערט־פאפירען און בעקומען א תשובה אז עס איז שווער אנצוגעבען די סבות, נאר העכסט וואהרשיינליך איז דאס א רעזולטאט פון די לעצטע אנטי־יודישע עקסצעסען אין רומעניען.

קריזיס אין אראבישע עקזעקוטיווע

י ר ו ש ל י ם (י.ט.א. טעלעגראפיש) זינט עס איז אויסגעפיהרט געווארען דער טויט־אורטייל איבער די 3 אראבער, זענען אויסגעבראכען שטורמישע קאנפליקטען אין דער אראבישער עקזעקוטיווע צווישען פרעזעס און סעקרעטאר.

דער סעקרעטאר האלט, אז מען דארף די אומגעקומענע אראבער מאכען פאר קדושים און מען דארף זייער אנדענקען בעעהרען דורך פייערליכקייטען, נישט קוקענדיג אויפ'ן פערבאט פון דער רעגירונג. דער פרעזעס איז קאטעגאריש געגען דעם.

עס האלט צוליב דעם ביי א קריזיס אויפ'ן אמט פון פרעזעס.

דער גרעסטער ענגלישער מילי־טערישער אעראפלאן

לאנדאן, 27. (ספ. טעל.) היינט איז פארגעקומען די ערשטע פליה פראבע פון דעם גרעסטען ענגלישען מיליטערישען אעראפלאן, וואס איז לויט דער בעשטעלונג פון דער ענגלישער רעגירונג אויסגעפיהרט געווארען אין די פאבריקען פון האנדערס־רוי.

דער אעראפלאן איז געבויט פון מעטאל און ענטהאלט א מאנשאפט פון 20 מאן מאשינען געווערען, באמבעס א אפאראטען צו שאפען א קינסטליכען רויך.

פאר אבשאפען דעם טויט־שטראף

האט זיך ארויסגעזאגט א קאמיסיע פון ענגלישע יוריסטען

לאנדאן, 27. (ספ. טעל.) רייטער האט געמעלדעט, אז א קאמיסיע פון יוריסטען, וועלכע האט גראד די אויפגאבע אויסצופארשען דאס פראבלעם פון טויט שטראף אין ענגלאנד, האט זיך מיט א מעהרהייט שטימען ארויסגעזאגט געגען טויט־שטראף.

די רעגירונג וועט זיך אבער נישט רעכענען מיט דער מיינונג פון דער קאמיסיע און האט בדעה נאר פראוויזאריש אבצושטעלען דאס אנווענדען פון טויט שטראף.

אין דער דאזיגער צייט וועט פעסטגעשטעלט ווערען צי דאס צייטווייליגע נישט אנווענדען פון טויט שטראף וועט האבען א איינפלוס אויף דער פערקלענערונג פון די צאהל פערברעכענס אויב עס וועט זיך ארויסווייזען, אז דאס אבשאפען טויט שטראף פערגרעסערט די צאהל פערברעכענס. רעטאלט וועט צוריק איינגעפיהרט ווערען טויט שטראף.

ארעסטען אין דער ליטווישער ארמעע

ווילנא, 27. (ספ. טעל.) פון קאוונא איז מען מודיע, אז אין מיליטער גארניזאן פון קאשעדאר זענען געמאכט געווארען ארעסטען צווישען דעם אפיצירען קארפוס און צווישען די אונטער אפיצירען.

די ארעסטען זענען געמאכט געווארען צוליב ענג־דעקונג פון א פערשווערונג פון וואלדעמארעס אנ־הענגער.

וואולקאן־אויסברוך אין דרום־אמעריקא

גרויסע פאניק צווישען דער בעפעלקערונג

נ י ו - י א ר ק, (ספ. טעל) א גאנצע רייהע וואלקאנען, וואס געפינען זיך אין דרום־טשילי זענען פלוצים תיכף געווארען טעטיג.

בעזונדערס דראהענדיג איז דער מצב אין דער געגענד פון וואלקאן לאימא. פון קראטער רייסען זיך ארויס כמארעס רויך, פלאמען, און א פייערדיגער רעגען. ביי די אויפרייסען הערען זיך אונטערערדישע דונערם. די בעפעלקערונג פון דער גאנצער אומגעגענד ענט־לויפט און עס הערשט דער גרעסטער פאניק.

אמאנולא ווארט מען זאל איהם צוריקרופען אויפ'ן טראן

מאסקווע, 27. (ספ. טעל.).
די „טאס"־אגענטור מעלדעט, אז אמאנולאה וואס געפינט זיך איצט אין סטאמבול האט ערקלערט, אז די אינטערהאנדלונגען צווישען איהם און נאדיר כהאן וועגען צוריקקעהרען אויפ'ן טראהן גערדו'ערען ווייטער.

אויב די אפגאנער, האט אמאנולאה ערקלערט, וועלען אננעהמען מיין פראגראם און וועלען מיך צוריקרופען, וועל איך זיך אומקעהרען קיין אפגאניסטאן.

אויסערארדענטליכע פינאנץ פעראָרדנונגען פון הינדענבורגען

בערלין, 27. (ספ. טעל.) עס איז אפיציעל פערעפענטליכט געווארען די פעראָרדנונג פון מלוכה פרעזידענט הינדענבורג, אויפ'ן יסוד פון ארטיקעל 48 פון דער קאנסטיטוציע.

לויט דער דאזיגער פעראָרדנונג ווערט איינגעפיהרט אין לעבען א פראיעקט צו דעקען דעם דעפיציט פון בודזשעט מיט דער הילף פון א איינמאליגען אבצאהל, וואס ווערט גענומען פון מלוכה און ציוויל בעאמטע. א חוץ דעם ווערט גערעכערט דער הכנסה שטייער און עס ווערט איינגעפיהרט א שטייער אויף בתולים,

ענטדעקט א קאמוניסטישע דרו־קעריי אין קראקא

קראקא, 27. (טעלעפאניש).

דא איז ענטדעקט געווארען א געהיימע קאמוניסטישע דרוקעריי. עס איז געפינען געווארען א סך ליטעראטור, א שרייב־מאשין, קלישען א. א. וו.

דאס לאקאל פון דער דרוקעריי איז געווען מאסקירט אויף אזא אופן, אז מען זאל גארנישט בעמערקען. די פענסטער זענען געווען פערקלאפט מיט ברעטער און אויפ'ן אויווען איז געווען אנגעגרייט ליכט, נאפט און זאפאלקעס אונטערצוצינדען די איינריכטונג אין פאל, ווען די פאליציי וועט אנקומען.

עס זענען ארעסטירט געווארען איניגע פערזאן.

ווארנונג.

איך ווארן די עלטערן פון דער פריוואטער שולע פון ש. מ. מיליך, אז דער געוועזענער

לעהרער מרדכי לעוויט

איינקאסירט פאר דער שולע געלט אויפ'ן גרונד פון א נ־שם גילטיגען דאקומענט. דעריבער מאך איך בעקאנט, אז דאס איינציגע רעכט פון איינ־קאסירען האט נאר

ה' יעקב איינשידלער

מיט מיין קוויטונג.

מ. מיליך.

שטאטיש טעאטער
ציגעל־גאס 63.

יאר XV. | אנפ. מ. מואה.

ג אסטראלן פון דער ווילנער טרופע

היינט, מאנטיק, דעם 28־טן יולי, 8,45 אוונט

„די תאוה"

פון אניעל.

מארגן, דינסטיק, 29 יולי, 8,45 אוונט

„טאג און נאכט"

פון אנ—סקי.

א מיליאן מענשען אהן א דאך איבער'ן קאפ

שרעקליכע פאלגען פון דער ערד־ציטערניש אין איטאליען

מוסאליני פערוועהרט צו זאמלען פאר די געליטענע, — מען טרעט שוין צו אויפצובויען די צושטערטע געגענדען

אפיציעלער בעריכט מעלדעט, אז פאר אלע פערוואונדעטע איז געזיכערט הילף

מוסאליני פיהרט אן מיט דער הילפס־אקציע

הוים, 27. (ספ. טעל.).

די איטאליענישע פרעסע שטרייכט אונטער, או מוסאליני'ס פעראָרדנונג, וואס פערוועהרט עפענטליכע זאמלונגען לטובת די קרבנות פון דער ערד־ציטערניש שליסט נישט אויס די מעגליכקייט פון הילף, וויל אלע געזעלשאפטליכע, אינדוסטריעלע און באנק־אינסטיטוציעס האבען איבערגעגעבען צו מוסאליני'ס דיספאזיציע גרעסערע געלד־סומעס, אייגעלנע פערזאנען קאנען מאכען דאסזעלבע, אבער די שפענדען מוזען אפגעשיקט ווערען דירעקט צו מוסאליני'ן, וועלכער וועט זיי שפעטער פערטיילען לויט זיין איינזעהן.

א גרויסען איינדרוק האט געמאכט צווישען דער בעפעלקערונג פון די צושטערטע שטעט דער בעזוך פון איטאליענישען קעניג, וועלכער האט בערייזט די ערטער, וואס האבען אממייסטען געליטען. די בעפעלקערונג האט איהם איבעראל ארויסגעוויזען א טיפע דאנקבארקייט.

ווי מען ערקלערט אין די רעגירונגס־קרייזען, וועט מען שוין אין די נאהנטסטע טעג צוטרעטען צו א שנעלען אויפבוי פון פאלקס־הייזער פאר די איינוואוינער, וועלכע זענען געבליבען אהן א דאך איבער'ן קאפ.

א דאנק דעם ווארימען וועטער וועט די בעפעלקערונג דורך א קורצע צייט קאנען וואוינען אין געצעלטען און שפעטער וועט זי איבערגעפיהרט ווערען אין די נייע הייזער. אויף אזא אופן וועט אויסגעמידען ווערען דאס בויען פון באראקען, ווי דאס איז געשעהן אין מעסינא.

די רייזע פון איטאליענישען קעניג

איבער דעם געליטענעם געביט

הוים, 27. (ספ. טעל.).

אין לאוועדאניען קעהרט מען זיך שוין אום צו די נארמאלע ארבייטען. אין שטעטעל, אין וועלכען צוויי דריטעל פון דער בעפעלקערונג האט געליטען פון דער ערד־ציטערניש, האט מען שוין געעפענט איינציגע געוועלבער, דערונטער א בעקעריי, דאס עלעקטרישע ליכט פונקציאנירט שוין. די פויערים האבען זיך שוין גענומען צו דער ארבייט אויפ'ן פעלד.

אין דער פולשטענדיגער צושטערטער אקווילאניא האט דער קעניג גערעדט מיט די פויערים, וואס האלטען זיך אויף פעלד און נישט קוקענדיג אויפ'ן פראטעסט פון דער פאליציי, גענעכטיגען אויף די געפעהרליכסטע ערטער.

אין דער אנוועזענהייט פון קעניג האט מען פון אונטער די חורבות ארויסגענומען א געזונטע פריילין באסטאנלי, וועלכע דער קעניג האט בעגליקוואונשט.

פון דארט איז דער קעניג אוועק אין איטא טיין באסאוויא, וואו די בעפעלקערונג האט איהם איפ־גענומען מיט אוואציעס.

היינט אין דערפריה האט דער קעניג בעזוכט מעלפי, וואו ער האט אויסגעדריקט זיין צופרידענהייט מיט דער גוט ארגאניזירטער הילפס־אקציע.

וועלכע פראווינצען האבען געליטען

בוים, 27. (ספ. טעל.).

די קארעספאנדענטען פון די איטאליענישע צייטונגען... 88 פערוואונדעטע. אין דער פראווינץ פאטיא זענען

דען וועגען שרעקליכע פערניכטונג, וואס די ערד־ציטערניש האט אנגעמאכט. דעם גאנצען שטח פער־גרייכען זיי צו א ריזיגען מלחמה־פלאץ. מיט יעדער שעה וואקסט די צאהל קרבנות.

לויט די אפיציעלע בערעכנונגען פון 24. זענען 34 בלאץ אין דער פראווינץ אוועלינא צושטערט געווארן דרייסיג דערפער, 1492 פערזאן זענען דערהרג'עט גע־ווארען און 2082 פערוואונדעט.

אין דער פראווינץ בענעוענטא זענען צושטערט געווארען 21 דערפער, 24 פערזאן דערהרג'עט און 88 פערוואונדעטע. אין דער פראווינץ פאקיא זענען דרייסיג דערפער פולשטענדיג פערניכטעט געווארען, 120 פערזאן דערהרג'עט און 1556 פערוואונדעט. אין פאטענצ'א — 19 צושטערטע דערפער, 242 דערהרג'עטע און 545 פערוואונדעטע. אמווניגסטען האט געליטען די פראווינץ פון נעאפאל, וואו עס זענען צושטערט געווארען נאר צוויי דערפער און אייד סאלערנא.

די ערד־ציטערניש האט ארומגענומען א שטח פון 10 טויזענט קוואדראט קילאמעטער

בכלל איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די ערד־ציטערניש האט ארומגענומען א שטח פון 10 טויזענד קוו. קילאמעטער, די שפיצען פון וועלכע ס'בילדען נעאפאל, פאקיא און פאטענצ'א. דער לאנגער מערידיאן גייט אום דעם וואולקאן וואולטורע, וואס איז שוין זייט 1000 יאהר פערלאשען געווארען און ביי וועלכען עס ליגט די שטאט מעלפי, וואס איז פולשטענדיג צושטערט געווארען. אויף דעם מערב־דרום־טייל פון וואולקאן געפינען זיך די דערפער לאזעדאנ'א און אקווילאנא, וואס האבען אמיייסטען געליטען פון דער קאטאסטראפע.

פאטאגראפישע אויפנאהמען פון די חורבות

מוסאליני האט בעקומען די ערשטע פאטאגראפישע אויפנאהמען, וואס זענען געמאכט געווארען פון אעראפלאן בעזונדערס אין מעלפי. ווען מוסאליני האט זיך איבערציינט וועגען די פערוויסטונגען, האט ער תיכף בעפוילען, אז די אעראפלאנען זאלען ווייטער ארומפליהען איבער דער געליטענער געגענד און פעסטשטעלען, אין וואס די בעפעלקערונג נויטיגט זיך און תיכף וועגען דעם מעלדען קיין רוים.

אלע טשיקאווע טוריסטען, וואס האבען איצט געוואלט בעזוכען די צושטערטע געביטען, האט מען צוריקגעשיקט פון וועג, כדי זיי זאלען נישט שטע־רען אין דער רעטונגס־אקציע.

א מיליאן מענשען געבליבען אהן א דאך איבער'ן קאפ

„פאפאלא די ראמא" פערעפענטליכט די ערשטע ליסטע פון 800 דערהרג'עטע.

אינגאנצען זענען א מיליאן מענשען געבליבען אהן א דאך איבער'ן קאפ.

די שטעט וויללאנאווא, אנעאנא און מאנטע קאל־ווא זענען אנערקענט געווארען פאר פולשטענדיג צו־שטערטע.

די איינוואוינער פון דער אומגעגענד פון סאן־גאלי און סאן סאסא האלטען זיך אויף אין די פעלדער פון דער שטאט אכעאנא מיט א בעפעלקערונג פון 8000 מאן, איז געבליבען נאר א קופע גרוז.

די געבליבענע ביים לעבען זוכען זייערע נאהנטע

דעם מיליטער קומט אן מיט גרויסע שוועריגקייטען אפצורייסען די קרובים, וואס זענען געבליבען ביים לעבען, צו זוכען זייערע נאהנטע, וועלכע זענען געבליבען אין די הייזער, וואס דראהען איינצופאלען.

די צייטונגען מעלדען, אז די צאהל געהרג'עטע נאר אין דער אומגעגענד פון מעלפי, כאטש איז די שכנישע געגענדען וועלען בעטרעפען מינדעסטענס 4000.

דער ברודער פון בירגמייסטער קאפאלי, פון שטע־טעל סאן סאס'א די באראנ'א, איז געהאט אוועק אויף א וואך פון דעם שטעטעל. ווען ער איז איצט צוריקגעקומען, האט ער געטראפען זיין פרוי און דריי קינדער דערהרג'עט. דער אומגליקליכער איז משוגע געווארען.

אין סאן גיקאלא זענען די קירכען אפגעווישט געווארען פון דער ערד.

עס פעהלען אויס קברים צו בעגראבען די טויטע

די צאהל דערהרג'עטע, וואס מוזען ווי אמשנעל־סטען בעגראבען ווערען איז אזוי גרויס, אז פון מעלפי, וואס האט נישט אזא גרויסען צמענטאוש, האט מען 20 טויטע געמוזט איבערפיהרען אויפ'ן צמענטאוש קיין פאמעגריא, וואו מען האט שוין דעם 24־טען בעגראבען 200 טויטע פון מעלפי.

אפיציעלער קאמוניקאט פון אינערן־מיניסטעריום

שטעלט פעסט, אז מען איז שוין צוגעטרעטען צו אויפבוי

רוים, 27. (ספ. טעל.).

לויט'ן בעריכט פון אינערן־מיניסטעריום איז פאר אלע פערוואונדעטע שוין געזיכערט הילף. די טעלע־גראף און טעלעפאן־פערבינדונג איז שוין צוריקגע־שטעלט געווארען. עס זענען געמאכט געווארען די נויטיגע פעראָרדנונגען צו פערזארגען די בעפעלקערונג, וואס האלט זיך אויף אונטער'ן פרייען הימעל. אין די ערטער, וואס האבען געליטען פון דער ערד־ציטערניש זענען אנגעקומען טעכנישע ספעציאליסטען, וואס פיהרען אן מיט דער ארבייט.

דער מאכט איז געלונגען צו בערוהיגען די פאניק צווישען דער בעפעלקערונג, וועלכע האט שוין אן צו טראכטען וועגען אויפבוי פון די צושטערטע הייזער. די גרעסטע פלאג איז דער מאנגעל אין וואסער. די מיליטער־מאכט האט צוליב דעם איינגעארדנעט מעה־רערע וואסער־רעזערוואארען.

א קאמיסיע פון ארכיטעקטען בעטראכט די בנינים, וואס זענען געבליבען נאך דער קאטאסטראפע, כדי אויסצומיידען ווייטערע קרבנות אין פאל, ווען די הייזער זאלען איינפאלען. אין א סך פאלען האט מען פעראָרדנט צו עקסמיטירען די איינוואוינער פון די בעדראהטע בנינים.

א רייה שולען, קירכען און עפענטליכע בנינים זענען געשלאסען געווארען.

בעפעהל צו ארגאניזירען אנטי־יודישע עקסצעסען

האט מען געפונען בעת א רעוויזיע אין דער וואוינונג פון דעפארטאמענט־דירעקטאר פון רומענישען אינערן־מיניסטעריום

בוקארעשט, 27. (יט"א טעלעגראפיש) א גרויסע סענסאציע האט דא ארויסגערופען דער רע־זולטאט פון דער רעוויזיע, וואס איז לויט דעם בעפעהל פון פרעמיער מאניו דורכגעפיהרט געווארען אין דער וואוינונג פון דעפארטאמענט דירעקטאר פון אינערן מיניסטעריום טשאנגאנו, וועלכער איז ווי בעוואוסט פערשיוינירט געווארען.

בעת דער רעוויזיע איז געפונען געווארען א רייה דאקומענטען און א בעפעהל פון דעם פיהרער פון דער „אייזערנע גווארדיע" קאר־דעאנו צו ארגאניזירען אנטי יודישע עקסצעסען.

מארגען וועט פארקומען דער ערשטער פער־הער פון דעם ארעסטירטען קארדעאנו.

עפידעמיע פון שרפות פון יודישע שטעטלעך אין רומעניען

בוקארעשט, 27. (יט"א טעלעגראפיש) אין דעם שטעטעל מאשקוט, מאלדאוויען, איז אויסגע־בראכען א שרפה. עס איז פערניכטעט געווארען דער דאזיגער קווארטאל צענטראליגער יודישע הייזער און געשעפטען זענען פערניכטעט געווארען.

דער היזק בעטרעפט איבער א מיליאן ראלאר. די יודישע בעפעלקערונג איז זעהר פערצווייפעלט.

אויך פון אנדערע שטעט אין רומעניען מעלדעט מען וועגען גרויסע שרפות. עס זענען אנגעקומען ידיעות פון בוקעא, נארץ און ניאמץ, אז עס זענען דארט אויסגעבראכען שרפות.

די יודישע בעפעלקערונג אין רומעניען איז זעהר נידערגעשלאגען.

וואלדעמאראס האט געפלאנט א מלוכה־איבערקעהרעניש

קאוונא, 27. (ספעט על.) ביים ארעסטירען האט וואלדעמאראס געפאדערט, אז עס זאל צוגעשטעלט ווערען א פראטאקאל, וועלכען ער האט אונטערגעשריבען אלס פרעמיער און אויסערן מי־ניסטער.

וואלדעמאראס'ס פרוי און זיין 9־יעהריגע ברודער'ס זוהן האט מען נישט ערלויבט ארויסצופאהרען פון קאוונא און זיי געפינען זיך אונטער פאליציי אויפזיכט.

אלע בירואס און שענק מיט פאפירען און אקטען אין וואלדעמאראס קאבינעט זענען פער־חתמעט געווארען דערביי האט וואלדעמאראס גענומען דעם מלוכה זיגעל ארויפגעלעגט אויף זיין זיגעל.

ראס מעבעל, וואס איז דאס אייגענטום פון ליטווישען אויסערן מיניסטעריום האט מען ארויסגע־טראגען פון דער וואוינונג און וואלדעמאראס ביבליא־טעק, אייגענע טויזענה בענדער האט מען אבגעגעבען אויף לאגער.

בערלין, 27. (ספ. טעל.) פון קאוונא מעל־דעט מען, או זייט א פאר טאג האט מען אין דער שטאט געשמועסט וועגען א מלוכה איבערקעהרעניש וואס ווערט צוגעגרייט דורך וואלדעמאראסען. אין משך פון די לעצטע טעג איז די פאליציי און קאזער־נער גאנצען געווען אין פולער גרייטקייט.

דער קאמענדאנט פון קאוונא האט אין משך פון א פאר נעכט נישט פערלאזט זיין ביורא.

וואלדעמאראס משוגע?

ריגא, 27. (ספ. טעל.) די ליטווישע רעגירונג בעמיהט זיך צו ערקלערען, אז וואלדעמאראס איז משוגע.

Dr. med. FELDMAN
אקושער און פרויען־ארצט
Rzgowska 5, tel. 191-08
נעהמט אן פון 3–5 נאכמיטאג און אין דער לעצטער
ניצט נאכט פון 7.30–5.30 Piotrkowska 62

די שוידערליכע קאטאסטראפע אין קאבלענץ

מלוכה־פרעזידענט בעטייליגט זיך אין דער טרויער־אקאדעמיע

די קאטאסטראפע אין קאבלענץ, וואס האט נישט קיין גלייכען אין דער געשיכטע האט גורם גע־ווען צו אויסערגעווענליכע פאלגען פאר די יחידים און פאר'ן כלל. די מענשען זענען געלונגען ארויס נאכ'ן אזעלכע פערוואונדעטע, זענען אזוי ער־שוטערט, אז זיי זענען נאך ביז איצט נישט אימ־שטאנדע צו בעשרייבען אלץ, וואס דארט איז פאר־געקומען. די פינסטערקייט וואס האט געהערשט בעת דער קאטאסטראפע האט פערגרעסערט די פאניק און מ'האט זיך נישט געקענט אהנגעטירען וואס עס קומט פאר. און וואסער און ביים ברעג האבען זיך אפ־געשפילט שוידערליכע סצענעס. איינער וואס איז אר־ריינגעפאלען אין וואסער מיט זיין פרוי און קינד האט זיך אויך אזוי פיל בעהערשט, אז ער איז צוגע־שוואומען צום ברעג מיט דעם קינד און האט זיך דא צוריקגעווארפען אין טייך, כדי צו ראטעווען זיין פרוי. ער האט איהם געלונגען, אבער אויפ'ן ברעג האט ער פעסטגעשטעלט, אז ארויסגעראטעוועט האט ער א פרעמדע פרוי, ער האט זיך נאך אמאל געווארפען אין טייך, כדי אויסצוזוכען זיין פרוי אבער ער האט פערלוירען די כחות און איז דערטרונקען געווארען. ביי שטעטישע בעפעלקערונג פון קאבלענץ איז

(קארעספאנדענץ פון דייטשלאנד)

נאך ביז איצט נישט געקומען צו זיך. ביים ברעג טייך שטעהען תיינט טויזענדער מענשען, : מ'זוכט נאך אלע קרבנות פון דער קאטאסטראפע. ווער־גען זעהר פיל מענשען ווייסט מען, אז זיי האבען זיך בעטייליגט אין די פייערונגען און אינ'ם קריטישען מאמענט געווען אויפ'ן בריק און איצט ווייסט מען נישט וואו זיי זענען — זיי זענען פערלוירען געגאנגען און זייערע קערפערס געפינט מען נישט.

איינער האט דערצעהלט וועגען שוידערליכע סצענעס וואס האבען זיך אפגעשפילט אין דער האלע, וואו מ'האט צונויפגעזאמעלט די קערפערס פון די אומגעקומענע. עפעס א פרוי קומט אריין אנגעשפארט אויף איהר מוטער און מאנטאר. וואס בעגלייט זי. א פאר מינוט בעהמט זי נישט אפ די הענט פון געזיכט — ווי זי וואלט מורא געהאט צו דערזעהען דאס וואס איהר ערווארט ; סוף כל סוף בעהערשט זי זיך און הייבט אן זוכען צווישען די קערפערס מיט שרעק און די אויגען. מיט אמאל דערהערט מען א פערצווייפעלטע אויסגעשריי — צווי שען די קערפער דערקענט זי איהר מאן און פאלט אויף איהם א פערחלשטע.

עס קומען אויך פיל וואס. זוכען אומזיסט זייערע פערלוירענע פרויען, מענער, קינדער, עלטערן...

דער קאמוניקאציע־מיניסטער האט ארויסגע־שיקט א ספעציעלע קאמיסיע כדי אויסצופארשען אויפ'ן ארט די סיבות פון דער קאטאסטראפע. אין דער פארטייאישער האם איז אזוי שטארק אז די קאטאסטראפע ווערט שוין אויסגענוצט אלס אגיטא־ציע־מאטעריאל געגען דער רעגירונג. די נאציאנאליסטען, די קאמוניסטען גרייפען שטארק אן די רעגירונג פאר דער קאטאסטראפע.

אין זאל פון קאבלענצער שטאט ראט איז פאר־געקומען א טרויער־אקאדעמיע לכבוד די קרבנות פון דער קאטאסטראפע. אין דער אקאדעמיע האט אויך אנטיילגענומען פרעזידענט הינדענבורג און די מיניסטארען פון דייטשלאנד און פרייסען, וואס זענען אנוועזענד געווען אין קאבלענץ נאך דער טרויער־רעדע פון בורמייסטער רוסעל האט גערעדט פרעזי־דענט הינדענבורג וועלכער איז אגב ערענבירגער פון דער שטאט.

לאדז. 28 יולי 1930

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 28 יולי 1930

דאס פייער אין מזרח

די טעלעגראפישע ידיעות, וואס קומען אן פון טערקיי ברענגען מיט זיך מורא'דיגע פרטים וועגן אונטערדריקן דעם קורדען־אויפשטאנד אין דעם מזרח־ווילאיעט פון דער טערקישער רעפובליק.

טויזענדער אויפשטענדיגע זענען אינ'ם קאמף און שטאנדרעכטליך דער'הרג'עט געווארן, הונדערטער דערפער פערברענט געווארן און צעהנדליגער שטאטס־פעריאט־פראצעסן שוועבן נאך אין לופטן.

די גרויזאמקייט אינ'ם דערשטיקן דעם אויפשטאנד פון די קורדען, איז ביי די טערקישע צושטאנדען קיין נייעס נישט און סאלים־פאשא דער רעפובליקאנישער גענעראל האט זיכער נישט געהאנדעלט ערגער פון דעם סולטאנישן גענעראל דושעמאל־פאשא, וואס האט בשעת דעם וועלט־קריג אויסגעקוילעט כמעט א גאנץ, נישט אויפשטענדיש, נאר בלוז מלוכה־פערדעכטיג פאלק. די ארמענער.

די טערקישע פרעסע וויל אבער פערדעקן די קולטור־שאנד פון אזא אכזריות'דיגער האנדלונג און ווייסט צו דערצעהלען, אז דאס האט געמוזט געשעהן צוליב דעם מלוכה־אינטערעס, וואס איז שטארק בעדראהט געווארן.

דער קורדישער אויפשטאנד איז געווען געריכטעט צו שאפן אן אנ'אפהענגיגע קורדיש קעניגרייך צווישן טערקיי, פערסיען, רוסלאנד און ענגליש איראק; דער אויפשטאנד איז געווען פערפרוועט דורך א „לאנגער האנד" ד. ה. פלאנמעסיג בעוואפענט מיט מאדערנעם פליזיין, מאשינען־געווערן וכדומה און דער געוועזענער סולטאנישער אפיציר מחמד איז געווען דער מיליטערישער פיהרער.

דער בעוויזער פון דער „לאנגער האנד" זאל זיין טאקע ענגלאנד בכבודו ובעצמו, וואס האט אין דעם פראקלאמירען פון א קעניגרייך אין דעם גרעניץ־פונקט פון די פיר הערמאהנטע מלוכות בעצוועקט צו שאפן א בופער־שטאאט, ד. ה. און דער פאליטישער טערמינאלאגיע א מלוכה, וואס איז א מין זיכערהייטס־ און שייד־וואנד ביי א עווענטועלען צוזאמענשטויס פון צוויי אדער מעהר גרויסע מלוכות.

דער אויפשטאנד איז ארגאניזירט געווארן אויף דער פערסישער טעריטאריע פון די הארטיגע ענגלישע אגענטן צווישן די פערסישע קורדען, און די לייכטקייט צו פאסירען די גרעניץ פון פערסיען האט געבראכט דערצו, אז די טערקישע רעגירונג איז גאר איבעראשט געווארן פון דעם אויפשטאנד.

איצט פאדערט די טערקישע רעגירונג די גרעניץ איבערצוריקען מצד פערסיען אזוי, אז די זיכערהייט פון טערקיי זאל קענען געשיצט ווערען, ווייל ביי די היינטיגע גרעניצן איז דאס מיליטעריש אונמעגליך.

און דערפאר ווייסט מען טאקע נישט צו טערקיי וועט זיך די גרעניץ אליין נישט רעגולירען און צי דער קורדען־אויפשטאנד וועט נישט האבן אויך אנדערע קאנסעקווענצן אין מזרח.

שטעהט אבער די פראגע צוליב וואס דארף ענגלאנד האבן א בופער־שטאאט ביי זיין גרעניץ מיט טערקיי, פערסיען און רוסלאנד?

דערויף איז דא איין תשובה: ענגלאנד מוז זיך שאפען זיכערקייט אין דעם קאנט, וואו עס האט היינט דעם רעזערוואר פון איהרע כמעט איינציגע אין דער וועלט גרעסטע נאפט־גרובען אין מאסול.

פאר עטליכע יאהר האט גאר ווייניג געפעהלט, אז טערקיי זאל פיהרען א קריג מיט ענגלאנד וועגן אט די נאפט־גרובען און נאר מיט שווערער מ'ה איז מען געקומען צו א הסכם, וואס לאזט נישט ביז צום היינטיגען טאג רוהיג שלאפען די טערקישע פאטריאטען, וועלכע קאנען נישט איבערטראגען, אז פונ'ם גרויסען שטאאט מיט געוואלדיגע אוצרות איז זיי געבליבען זאמדען און שטיינער און די נאפט־גרובען פון מאסול האט בעקומען איראק, א פיקציע פון אן אראבישער מלוכה מיט ענגלישע גובערנאטארען.

דערפאר מוז זיך ענגלאנד טאקע רעכענען מיט די רעוואנש־געדאנקען אין טערקיי און זוכען צו פערזיכערען זיך מאסול און צוליב דעם טאקע האבן זיינע אגענטן געפרובט צו שאפען דעם קורדישען בופער־שטאאט.

אין ענגלאנד רעגירט פון א סאציאליסטישער רעגירונג האט נישט קיין אנדערע מיטלען דערצו ווי ס'האט געטאן יעדע אימפעריאליסטישע רעגירונג.

די ענגלישע קאלאניאל־פאליטיק איז תמיד די זעלבע: ברוטאל און הינטערליסטיג, אפערירט מיט בלוט – ארויסרופענדיגע מיטלען און דורך אגענטן, וואס נעהמען אויף זיך דאס אחריות אזוי, אז די רעגירונג בלייבט תמיד כשר וישר, פאציפיסטיש און קארעקט.

די לייבאר־רעגירונג אין ענגלאנד שפילט אויס צוליב שטאאטס־אינטערעסן די שנאה פון מאהאמעדאנער צו בראהמאנער אין אינדיען, פונקט אזוי ווי ס'האבן דאס געטון די קאנסערוואטיווע רעגירונגען.

„אונבערופענע" אגענטן פון דער לייבאר־רעגירונג העצן אויף צו בלוטיגע אויפשטאנדען קורדען פונקט אזוי ווי זיי האבן דאס געטון אלס אגענטן פון בורזשואזע רעגירונגען.

די ענגלישע קאלאניאל־פאליטיק, דאס איז אזא מין פאר־לאטעק, וועלכע מען רעכענט נישט אריין צו דער אייגענטליכער פאליטיק און דערפאר אונטערליגען נישט איהרע מעטאדען דעם געזעץ פון פארטשריט...

דער ענגלישער וועהלער וועט פראטעסטירען, אז מען וועט צונעהמען די ווארט־פרייהייט ביי א אגיטאטאר אין דעם לאנדאנער הייד־פארק, אדער צוליב פערזאמלונגען א חורבה פון מיזענדער קורדען, וועט ער געגען א רעגירונג נישט שטימען.

עס איז אזוי זעהט אויס דער בלוטיגער עפאפעע מיט א מלכות פון קורדיסטאן...

ד"ר א. גאמפריד

א"י־פראגע אין ענגלישן פארלאמענט

לאנדאן, (יט"א) אויף דער לעצטער זיצונג פון ענגלישן פארלאמענט האט דער גענ. זיצער קאלאניען־מיניסטער אין באלדווין־קאבינעט רעפ. ארמסבי־גאר געשטעלט דער רעגירונג פאלגענדע פראגען: צי האט די רעגירונג שוין בעקומען דעם פולען טעקסט פון די בעטראכטונגען פון דער מאנדאט־קאמיסיע וועגן דער ארץ־ישראל פראגע אויף איהר לעצטער סעסיע; ווען און דורך וועמען וועלען די דאזיגע אבסערוואציעס פערעפענטליכט ווערען? און צי האט די רעגירונג בדעה אין צוזאמענהאנג מיט דער קריטיק פון דער מאנדאט־קאמיסיע, אנגעהמען אן אקציע אויף א בעסערען אופן אויסצופיהרען די בעשטימונגען פון מאנדאט? אויף די פראגען ענטפערט אונטערשטאטס־סעקרעטאר הר. דרומאנד שילס, וועלכער ערקלערט: די רעגירונג האט שוין בעקומען דעם פולען טעקסט פון דעם מאנדאט־קאמיסיע בעריכט. וואס שייך דער צווייטער פראגע, איז בעוואוסט, אז די בעטראכטונגען פון דער מאנדאט־קאמיסיע וועלען צוזאמען מיט די בעמערקונגען פון דער ענגלישער רעגירונג פערעפענטליכט ווערען דורך דעם פעלקער־בונד סעקרעטאריאט תיכף, ווי דער פעלקער־בונד ראט וועט די הערמאנטע בעטראכטונגען אננעהמען, וואס איז שייך דער לעצטער פראגע, וועט די רעגירונג פון זיין מאנדאט, פונקט ווי די פריהערדיגע רעגירונגען, פארטזעצן צו פערוואלטען מיט א"י אין הסכם מיט די מאנדאט־בעשטימונגען, און אלע אנרעגונגען, וואס ווערען געמאכט דורך דער מאנדאט־קאמיסיע, אין דער פראגע פון בעסערע מיטלען אויסצופיהרען די מאנדאט־פארשריפטען וועלען אמ'ערנסטסטען בעטראכט ווערען. רעפ. קאקס (לייבאריסט): צי איז דער אונטערשטאטס־סעקרעטאר פאר קאלאניען־ענינים אין דער לאגע צו מאכען וועלכע עס איז ערקלערונג בנוגע דער פראגע פון פערעפענטליכען די מאנדאט־קארעספאנדענץ? הר. שילס: ניין, סער. די זאך ווערט בעהאנדעלט אבער קיין ערקלערונג קען איך נאך וועגען דעם נישט געבען. רעפ. קאקס: מעג איך פרעגען, אויב אן ערקלערונג וועט קענען ווערען אפגעגעבען פאר'ן סוף פון דער איצטיגער סעסיע? הר. שילס: איך וואלט עס געוואלט טאן, אבער די פראגע איז א שווערע און קאמפליצירטע און אויף זיכער קען איך עס נישט זאגען, איך וועל אבער פרובען צו געבען אן ערקלערונג. רעפ. קאלאנעל האוואר־בארי: צי קען הר. שילס נישט ערקלערען, וועלכע שוועריגקייטן ליגען אין דעם? הר. שילס: איך דענק, אז די שוועריגקייטן זענען בעקאנט ה' קאלאנעל האוואר־בארי.

פרידענס־פאקט צווישן מקור־חיים און אן אראביש דארף

ירושלים, (יט"א). אין אראבישען דארף צפפה, וואס געפינט זיך אין שכנות מיט השה יהודי־שלמה פארשטאט מקור חיים איז פארגעקומען די פייערונג פון שליסען א שלום־פאקט צווישן ביידע הקהלות. דער פאקט איז צושטאנדגעקומען נאכדעם ווי די אראבער פון דארף צפפה האבען אפגעגעבען פאר דער רעגירונג א פייערליכע ערקלערונג, דאס זיי בעדויערן די אנפאלען אויף יודען פון פאריגען אויגוסט. אלס רעקאמפענסאטע האבען די איינוואוינער פון מקור חיים זיך געווענדעט מיט א פעטיציע צו דער רעגירונג אפצושטעלען די אויספארשונג געגען 2 אראבער פון צפפה, וואס ווערען בעשולדיגט [illegible] בעת די אנגריפען.

מען קאן נישט געפינען די דרייפוס־דאקומענטן

בערלין, (יט"א) דער בערלינער אדוואקאט הר. ברונא וויל, וואס שטודירט די געשיכטע פון דרייפוס־אפערע, האט זיך איינער צייט געווענדעט צום דייטשען רייכס־קריגס־מיניסטעריום מיט דער ביטע צו פערעפענטליכען אלע דאקומענטן וועגען דעם דרייפוס־ענין, וואס געפינען זיך אין דייטשלאנד. איצט האט דאס מיניסטעריום מיטגעטיילט ד"ר וויל'ן, אז נישט קוקענדיג דערויף, וואס די דאקומענטן זענען געזוכט געווארן אין אלע רעספארטען, קען מען זיי דאך נישט געפינען. די נאכפארשונגען וועלען פארטגעזעצט ווערען, דאך איז נישט אויסגעשלאסען, אז אין דער מלחמה־צייט זענען די אקטען פערלוירען געגאנגען.

די „אייזערנע גווארדיע" —

א נייע אנשיקעניש אויף יודען אין בעסאראביע

ווער זענען די „אייזערנע גווארדייצעס"? — זייער נעץ איז די פאלקס־שולען

די געוואלדיגע פראטעסטן געגען די קוזיסטישע אנפאלען, האבן דאך געהאט א געוויסען ערפאלג. צו דער שטים פון אויסלאנד הערט מען זיך דא צו, אפילו ווען זי קומט פון נישט־יודישע קוועלען. דער פראטעסט־געשריי אין אמעריקע, פראנקרייך, ענגלאנד און אין אנדערע לענדער, האט אין א גרויסער מאס אפגעשוואכט דעם אימפעט פון דער קוזיסטיש־כוליגאנישער ארבייט אין רומעניען. אדער בלויז אפגעשוואכט נישט מעהר, און בלויז אויסערליך, אבער נישט פון אינעווייניג. מען וואלט געקאנט פערגלייכען דעם איצטיגען צושטאנד פון דער אנטיסעמיטישער כוואליע צו א ריזיגער שרפה, וועלכע מען האט פון דרויסען אפגעשלאגען; אינעווייניג טליהען נאך פונקען, און פון מינוט צו מינוט קען מען ערווארטען א נייעם אויסברוך פון פייער, בעזונדערס, ווייל עס זענען נישט בעזייטיגט די אלטע ברען־מאטעריאלען וואס האבען געדינט אלס אורזאך פון דער שרפה.

אויף א ווייל האבען די אנטיסעמיטישע אנפאלען, די אפענע פאגראמאלע אויפגעהערט, אבער טאג־טעגליך געשעהען נאך אלץ שרעקליכע זאכען, וועלכע זענען נישט אימשטאנד צו ערשיטערען די ארומיגע וועלט, אבער פאר די יודען זענען זיי נישט ווייניגער געפעהרליך פון די אפענע פאגראמען. איך רעד דא וועגען די „אייזערנע גווארדייצעס".

דיזעלבע קוזיסטען, אבער אנדערש געשלייערט, די כוליגאנסטווא, נאר לויט אן אנדער שניט, לויט אן אנדער מעטאד פון ארבייט.

די יאסער „ארגאניזאציע פון קריסטליכע סטודענטען", ד. ה. דער קוזיסטישער צענטראל־קאמיטעט, האט בעשלאסען אויף א געוויסע צייט איבערצוגעהן אין „פאדפאליע" [צו אונטערערדישער געהיימער ארבייט], נישט, נאטירליך אויס מורא פאר פאליציי, נאר אום אויסצומיידען די אלע אונאנגענעהמע פראטעסטן, וועלכע האבען לעצטענס זיך א שאט געגעבען פון אויסלאנד, און צו דעם צוועק האט מען אין יאסי צוגעשיקט א צירקולאר [געהיים, נאטירליך] צו אלע קוזיסטישע, אנטיסעמיטישע אפטיילונגען, אז מען זאל גרינדען „אייזערנע גווארדיעס". אין די גווארדיעס קענען אנגענומען ווערען אלס מיטגלידער בלויז קריסטען, וועלכע שטעהען אויפ'ן שטאנדפונקט פונ'ם קוזיזם, פון אנטיסעמיטיזם. יעדער מיטגליד פון דער גווארדיע בעקומט א געוויסען מאנאטליכען לוין, קליידונג, וואוינונג און — געווער.

דער וואונש איז אריינצונעהמען אלס מיטגלידער שול־יוגענד, און אט פארוואס: ראטגעבער זענען געקומען צום אויספיהר, אז עס איז נישט גענוג צו שלאגען יודען אין די גאסען, צו ראבירען יודיש האב און גוטס נאר מען דארף זעהן צו פערגיפטען די יונגע נשמות פון דער קריסטליכער שול־יוגענד מיט דער אנטיסעמיטישער תורה, און אזוי ארום פערביטערען דאס לעבען פון דער יודישער שול־יוגענד. עס דארף, הייסט עס, געפיהרט ווערען א קאמף נישט בלויז געגען דעם יודישען סטודענט, נאר אויך געגען דעם יודישען גימנאזיסט און געגען דעם יודישען קינד פון פאלקס־ און אנפאנגס־שול. און דעם קאמף דארפען דורכפיהרען די „אייזערנע גווארדייצעס".

אזא קעמפעל פון פינף־זעקס מיטגלידער גווארדייצעס, וועלכע דארפען דערגעהן די יאהרען די יודישע שילער אזוי לאנג ביז יענע וועלען מוזען פערלאזען די שול.

איהר וועט פיליכט פרעגען: נו, און וואו איז די שול־מאכט?

אין קעשענעוו, די שול־מאכט נישט פיל [illegible]

(א בריף פון רומעניען)

ענטפערט די שול־מאכט אז זי קען זיך נישט אריינמישען אין קינדערישע געשעפטען. „קינדער, הייסט עס, קריגען זיך, זאלען זיי זיך קריגען געזונטערהייט. היינט פאטשט מען זיך און מארגען וועט מען זיך קושען".

און צו שילדערען די לאגע, וועל איך ברענגען א פאר פאקטען פון דער טעטיגקייט פון די גווארדייצעס אין קעשענעוו און אין בעלץ.

אין דער רומענישער פאלקס־שול נומער פינף, אין קעשענעוו, פאציקאוסקע גאס; האט פאסירט אזא זאך: עטליכע און צוואנציג קריסטליכע קינדער, שילער פון ערשטען און צווייטען קלאס, האבען אין צייט פון א הפסקה צווישען איין לעקציע און דער צווייטער, ארומגערינגעלט זייערע יודישע חברים, א צעהן אין צאהל, און זיי געהייסען זיך קניען און צלמען. האבען די יודישע שילער, נאטירליך, דאס נישט געוואלט טון. דאן זענען די קריסטליכע שילער אנגעפאלען אויף די יודישע קאלעגען און זיי שטארק געשלאגען. גראד איז אריינגעקומען א לעהרערין בעת דעם געשלעג, אבער זי האט זיך געמאכט נישט וויסענדיג און איז גלייך צוריק ארויס אין שול.

ווען די יודישע קינדערלעך זענען אהיימגעקומען און דערצעהלט פאר זייערע עלטערען אז מען האט זיי געשלאגען, האבען די עלטערען זיי נאך אויסגעמוסערט פאר וואס זיי „רעהען זיי א קאפ":

— מסתמא האט איהר זיי געטשעפעט, האבען זיי אייך נישט געשוויגען.

די קינדער — ניין און צעהן־יעהריגע — האבען אבער בעשלאסען נישט צו שווייגען. — זיי זענען אוועק צום ראבינער צירעלסאן, און איהם אלעס דערצעהלט. ער האט זיי אפגעשיקט אין שול־סעקציע ביי דער יודישער געמיינדע, און ווען מען האט אנגעפרעגט ביים דירעקטאר פון דער פאלקס־שול, ווי קומט עס וואס ער דערלאזט, אז אזעלכע ווילדקייטען זאלען פארקומען ביי איהם אין שול, האט ער געענטפערט, אז אזעלכע זאכען פאסירען אפט, און זיי האבען פאסירט און ס'איז נישט כדאי צו מאכען דערפון א גאנצען וועזען.

און אין בעלץ פאסירט פאלגענדעס: אין דער דארטיגער מלוכה־גימנאזיע וואו דער בעריהמטער קוזיסט סטאטי איז לעהרער, שלאגען די קריסטליכע שילער אלע טאג זייערע יודישע קאלעגען. נאך מעהר: אלע פריה מארגען ווען עס דארפען זיך אנפאנגען די למודים אין גימנאזיע, שטעלען זיך אוועק עטליכע קריסטליכע שילער ביי די טירען פון די קלאסען און לאזען נישט אריין די יודישע שילער. זיי מוזען זיך אריינגנבענען אין קלאס שוין דעמאלט ווען די לעקציע הויבט זיך אן. די לעהרער זענען, פערשטענדליך, אומצופרידען פון דער יודישער „אום־דיסציפלינירטקייט" און זיי בעשטראפען די „שולדיגע יודען" דערפאר. האט מען געפרובט אויפקלערען די לעהרער אז שולדיג זענען און אמת'ען נישט די יודישע שילער, נאר זייערע קריסטליכע חברים, וועלכע שלאגען זיי מכות רצח און לאזען זיי נישט אריינגעהן אין קלאס, העלפען אבער נישט די ראזינע ערקלערונגען, און די לעהרער זוכען פאר זייערע שטראפען בלויז די יודישע שילער.

אבער דאס איז נאך נישט אלעס: אפילו ווען די יודען געלינגט שוין יא אריינצושמוגלען זיך אין קלאס ליידען זיי ערשט [illegible] צרות. ווען א יודישער שילער קומט צו צום טאוועל עפעס אנצייכענען, לאזט אויספיהרען פנים לעהרער, שטעלט מען איהם אונטער א פיסעל, און ער פאלט אנידער. אונטער א טייוולאנישען שפאס און געלעכטער פון די קריסטליכע שילער. דער לעהרער אליין קען אויך אפטמאל נישט אפשטעלען פון זיינע „מאלארטשיקעס" און ער קוועלט אויך און... אויף יעדען ווארט קומט דער צונאמען „זשידאן" א. א. וו.

עס איז לייכט זיך פארצושטעלען אין וואס פאר א גייסט די קינדער לעבען.

און ווילענדיג נישט ווילענדיג לערנען זיי זיך, די יודישע קינדערלעך, נעבעך, צו מאכען „פאליטיק". זיי ווייסען שוין צום ביישפיל, אז מען טאר זיך נישט בעקלאגען פאר'ן שול־דירעקטאר, ווייל מען קען נאך ערגער מאכען, מען דארף אראפשלינגען אלערליי חרפות און בזיונות. ווייל מען קען נאך כאפען פעטש, אויך פאר אפרופען זיך מיט א ווארט. קורץ, „פאליטיקער" ווערען זיי, די יודישע קינדערלעך, אוי און וויי צו אזא פאליטיק. צו אזא בילדונג און צו אזא ערציהונג! און דאס אלעס ווערט דורכגעפיהרט דורך די שול־קוזיסטען, אדער, ווי זיי הייסען זיך — „אייזערנע גווארדייצעס". כמעט אין יעדער שול עקזיסטירט אן אפטיילונג פון „אייזערנע גווארדייצעס" אבער דער צענטער געפינט זיך אין קעשענעוו.

איינער פון די ארעסטירטע גווארדייצעס האט מיט עטליכע טעג פריהער דערצעהלט פאר'ן פראקוראר, ווי אזוי מען האט איהם צוגעצויגען צו דער דאזיגער ארגאניזאציע, מען האט איהם, קודם כל, געזאגט, אז יעדער גווארדייץ בעקומט א רעגולערען מאנאטליכען לוין פון דריי הונדערט לעי און העכער. אויסער דעם, קומען פאר זעהר אפט געהיימע פערזאמלונגען, וואו די פערזאמעלטע טרינקען ווין און לערנען זיך שיסען. דאס אלעס איז איהם זעהר געפעלען געווארן און ער איז אריינגעטרעטען אלס מיטגליד אין דער „אייזערנער גווארדיע".

אויף דער פראגע פון פראקוראר צוליב וועלכע צוועקען לערנען זיך די גווארדייצעס שיסען, האט דער ארעסטירטער געענטפערט: „כדי צו שיסען די זשידעס".

און ערשט נאך די אלע ערקלערונגען האט דער פראקוראר בעפרייט דעם ארעסטאנט.

דאס אלעס זענען נור בעוואוסטע פאקטען, אבער מען קען, ליידער, גארנישט מאכען געגען דעם. דער טומעל אין אויסלאנד ווי איך האב שוין פריהער געזאגט, מאכט טאקע א געוויסען איינדרוק אויף דער רומענישער מאכט, אבער צי קען מען דען איבער יעדע אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונג אויפהויבען א טומעל אין אויסלאנד? מען וועט דאך זעהר שנעל צוגעוואוינט ווערען צו דעם, און קיינער וועט זיך שוין נישט וועלען צוהערען צו אזא געשריי. און אויסער דעם, איז גלאט שווער צו בעקעמפען א בעוועגונג, וועלכע טראגט אן אונטערערדישען כאראקטער. מען קען פערשרייען אן אפענעם פאגראם, וועלכער פאסירט איינמאל אין דעם אדער אין יענעם ארט, אבער וואס קען מען טאן ווען אין פערלויף פון עטליכע מאנאטען קומען פאר כמעט אן אויפהער דא און דארטען אנטיסעמיטישע אנגריפען?

א. בלאנדער

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג
28
ג
אב תר"ץ

יולי
זון-אויפגאנג 3.48
זון-אונטערגאנג 7.35

פערענדיגט דער שטרייק פון די האנט-וועבער

די ארבייטער בעקומען לוין-הוספות פון 50 ביז 100 פראצענט

(2) מיט א צייט צוריק האבען די פאבריקאנטען פון האנד־וועבעריי אין לאדז אנגעהויבען ארויסצו־שיקען זייער גאנצער ארבייט אויף דער פראווינץ און אזוי ארום נאך מעהר פערגרעסערט די ארבייטס־לאזיגקייט אין לאדז. די פראווינצער לוין וועבער האבען געקענט קאנקורירען מיט די לאדזער, ווייל זיי בעשעפטיגען יוגנטליכע ארבייטער וועמען זיי צאה־לען ביי 12—16 שעהדיגען ארבייטסטאג: 10 זל. א וואך. די לאדזער ארבייטער האבען געפאדערט פון די פאבריקאנטען או זיי זאלען נישט ארויסגעבען קיין ארבייט און ווען יענע זענען דערויף נישט איינ־געגאנגען, האבען זיי ערקלערט א שטרייק. דער שטרייק האט אויסגעבראכען דעם 12. יוני. ס'זענען זייט דאן פארגעקומען א רייה קאנפערענצען, אבער זיי האבען צו גארנישט דערפיהרט און ערשט די טעג איז דערגרייכט געווארען א פערשטענדיגונג. די פאבריקאנטען האבען אנערקענט דעם פעראיין און האבען זיך פערפליכטעט אנצונעמען צו דער ארבייט נאר מיטגלידער פון פעראיין, אלע סכסוכים צווישען פאבריקאנטען און וועבער ארבייטער וועלען ערלעדיגט ווערען מיט'ן אנטייל פון פעראיין. די דיפע־רענץ אין די פרייזען צווישען לאדז און פראווינץ קען נישט איבערשטייגען 30 פראצענט, ביים הער־דוצירען וועלען פריהער רעדוצירט ווערען די פרא־ווינצער און ערשט נאכדעם די לאדזער ארבייטער. א חוץ דעם איז בעשלאסען געווארען צו העכערען די לוינען ביי פעלץ — 90 פראצ.; ווייסער זייד — 100 פראצ.; שווארצע און קאלירטע זייד — 70 פראצ., פלושענע קאפעס 50 פראצ., מעבעל שטאף 75 פראצענט.

מאנטאג זאלען די ארבייטער שוין צוטרעטען צו דער ארבייט.

עס האט זיך איהם פערגלוסט א יונג מיידעל

אין ראיאן פון נייערס מארק טומעלט זיך ווע־גען א יודישע טאכטער, א באלעבאטיש קינד, א מיי־דעל פון א יאהר צוויי דריי און צוואנציג וועלכע האט פערוואונדעט א יודען מיט א מעסער. דאס געשע־העניש איז אזוי אויסטערליש, אז וועגען דעם הערט מען נישט אויף צו דערצעהלען שוין עטליכע טעג און ס'גיהען ארום פערשידענע ווערסיעס. לויט ווי די שכנים דערצעהלען האט זיך אויף זגיערסקא גאס געלעבט מיט זיין פרוי און טאכטער א מיידעל פון א יאהר 18, דער 42־יעהריגער ח. די לעצטע יאהרען האט ער שלעכט געלעבט מיט זיין פרוי זי איז איהם נישט צום הארץ געווארען און ער האט אנגעהויבען זוכען אנאנדערע, א יונגערע, אין איהם איז אויג געפאלען א טאכטער פון א הארטיגען שכן, א מיידעל פון עטליכע און צוואנציג יאהר, וואס איז אנגעשטעלט ביי איהם אין געשעפט, הגם דאס מיידעל איז צוויי מאל יונגער פון איהם, און אפשר טאקע דערפאר, האט ער איהר נישט אפגעלאזט און געזוכט נושא חן צו זיין ביי איהר, האט איהר געשענקט מתנות און געגלויבט, אז דאס מיידעל וועט זיך אין איהם פערליבען, און דאן, וועט ער ערשט אנהויבען לעבען א גוטען טאג. זיין צווייטע יוגנט וועט ער אויפסנייע אפלעבען. ח. האט אנגעהויבען צו ווערען אזוי בעצויבערט פון דעם מיידעל, אז ער האט אנגעהויבען צו פער־געסען וועגען זיין פרוי און טאכטער, און אויב ביז דאן איז ביי זיי אין שטוב קיין שלום בית נישט געווען, האט שוין דאס ווייב און טאכטער נישט געקענט מעהר אריבערטראגען און ס'איז געקומען צו דעם, או ח. האט געטוט אפגט'ן זיין פרוי. די פרוי מיט דער טאכטער זענען געבליבען ביי דער דירה, און ח. — ביים געוועלב. ווען ער איז שוין געווארען „פריי" האט ער אנגעהויבען טרוימען וועגען אנהויבען די צווייטע יוגנט" און זיך אנגעהויבען שרכענען צום מיידעל וועלכע האט אבער דערפון נישט געוואלט הערען.

ווען אין געוועלב איז קיינער נישט געווען האט זיך דער אלטער ח. אזוי צופלאקערט אין זיינע גע־פיהלען צום מיידעל, או ער האט שוין נישט געקענט זיך בעהערשען. דאס מיידעל האט פריהער אין שפאס געדראהט מיט א מעסער, אבער ווען זי האט דערזעהען, או ח. בעהערשט זיך נישט און איז געווארען געפעהרליך, האט זי זיך פערטיידיגט מיט א מעסער און האט דעם טעמפעראמענטפולען ח. פערוואונדעט אין אקסעל.

ערשט דאן איז ח. געקומען צו זיך.

א אומהיימליכער סוף פון א גאסען-סקאנדאל

א זוהן דערקענט אין א פראסטיטוטקע זיין אייגענע מוטער

(—) אין לאדז איז בעקאנט דער פאבריקאנט נ. א באלעבאטישער יוד. ער האט געהאט א פרוי מיט 5 קינדער און געפיהרט א לייטיש לעבען.

מיט אמאל האט מען אנגעהויבען רעדען צווישען די שכנים, או זיין פרוי, די מוטער פון די 5 קינדער פיהרט זיך אויף נישט לייטיש. ווי געוועהנליך אין אזעלכע פאלען איז דער לעצטער, וואס דערוויסט זיך וועגען אזא ענין דער, וועמען עס געהט אמייסטען אן — דער מאן.

אבער ס'איז געקומען דער טאג און דער מאן האט זיך אויף זיינע אייגענע אויגען „איבערציינט" ס'איז אויסגעבראכען א סקאנדאל, וואס האט זיך פערענדיגט מיט א גט.

די פרוי האט זיך א קורצע צייט געוויילט מיט איהר קאכאנעק און האט זיך בישלעכווייז אנ־געהויבען קייקלען בארג אראפ, ביז זי איז געווארען א פארמעלע גאסען־פרוי, וואס האט איהר „בערזע" צווישען קאנסטאנטינער און אנדזשעיא.

נעכטען איז אויף איינער פון די גאסען אין די אזעגע־שעה'ן פערבייגעגאנגען עפעס א יונגערמאן. די פרוי, וואס האט געזוכט א קליענט, האט איהם פערטשעפעט אויף אזא אופן, אז דער יונגערמאן האט אויפגעהויבען זיין שטעקען און איהם עטליכע מאל אראפגעלאזט אויף די פלייצעס פון דער פרוי.

ס'איז געווארען א געשריי, ס'איז אנגעלאפען פאליציי און מ'האט דעם יונגענמאן מיט דער פרוי אוועקגעפיהרט אין פאליציי־קאמיסאריאט. דארט האט זיך ארויסגעשטעלט, או דער יונגערמאן איז נישט קיין אנדערער ווי דער פרוי'ס א זוהן.

צי האט ער רעאגירט אויף דער פרוי'ס פער־האלטען זיך טאקע דערפאר, וואס ער האט זי דער־קענט, צי דאס איז פארגעקומען צופעליג — אבער אלע זענען אזוי איבערראשט געווארען פון דער טרא־גישער געשעהעניש, או

קיין פראטאקאל האט מען נישט צוזאמענגע־שטעלט און יעדער פון זיי איז זיך אוועק מיט זיין וועג.

פאר א וואטאלין-פאבריקאנט פאסט נישט אזא „מסחר"

אויף יערוזאלימסקא 9 וואוינט א געוויסער ישראל גרינבוים, א יוד מיט א פאמיליע, וואס דער־נעהרט זיך פון פערקויפען מילך. האט ער צווישען זיינע מילך־קונים געהאט אויך דעם יודישען פא־בריקאנט פון וואטאלין מאקאווסקי (פיעטריקאווער 141), גרינבוים האט א זוהן פון 20 יאהר א סוועט־טערמאכער, אזוי ווי קיין ארבייט האט ער נישט גע־האט, האט דער פאטער אויסגענוצט די פראטעקציע און מאקאווסקי האט צוגענומען דעם יונגען גרינבוים אין פאבריק, און דערווייל צוגעזאגט איהם צו צאהלען פופצעהן זל. א וואך. שפעטער אין 2 חדשים ארום ווען ער וועט זיך אויסלערנען די אר־בייט וועט ער איהם צאהלען דרייסיג זל. א וואך. דערווייל האט גרינבוים געטראגען מילך און פאר'ן מילך האט זיך אנגעזאמעלט א חוב אויף 100 זל.. מאקאווסקי האט זיך דאן בעקלאגט אויף דער שלעכטער צייט און געבעטען ביי גרינבוימען וועל־כער האט א „גאלדען געשעפט" צי קען ער איהם נישט לייהען א גמילת חסד און געלד ווי ס'וועט בעס־סער ווערען די צייט, וועט ער איהם מיט דאנק אפ־געבען, דערפאר אבער וועט ער זיין זוהן מאכען אין פאבריק פאר א „שני למייסטער". גרינבוים האט קיין געלד נישט געהאט האט ער זיך געבארגט ביי זיין שוועגערין עטליכע קונדישע וועקסלען און זיי געגעבען מאקאווסקי'ן. מאקאווסקי האט איהם פאר די דאזיגע וועקסלען אויסגעשטעלט זיינע אייגענע צאהלבאר אין הערבסט 1929 י. ס'זענען אריבער א פאר חדשים און דער יונגער גרינבוים איז קיין „שני למייסטער" נישט געווארען, קיין 30 זל. א וואך האט איהם מאקאווסקי נישט געוואלט געבען און ער איז אוועק פון דער ארבייט. פאר דער אפגעארבייטער צייט האט איהם מאקאווסקי נאך דינגענישען געגעבען א וועקסעל אויף הונדערט זל. אזוי ארום איז מאקאווסקי שולדיג געווארען גרינבוימען א 400 זל. (100 פאר מילך, 100 פאר דער ארבייט פון זיין זוהן און 200 פאר דער שוועגערינס וועקסלען), און האט איהם אויף דעם בעטראג אויסגעשטעלט אייגענע וועקסלען.

ווען די וועקסלען זענען פעליג געווארען איז נאך אלץ אין לאדז געווען א שלעכטע צייט און מאקאווסקי האט די וועקסלען געלאזט פראטעסטירען. האט גרינבוים אנגעהויבען גיהען צו מאקאווסקי'ן אינקאסירען די וועקסלען און ער איז געגאנגען אזוי לאנג, ביז מאקאווסקי האט איהם פארגעשלאגען אויסצו־שטעלען נייע וועקסלען אויף א פאר חדשים. די אונטערהאנדלונגען האבען געדויערט גאנץ לאנג, ביז ענדליך מיט א צייט צוריק האט מאקאווסקי די פראטעסטירטע וועקסלען אויסגעטוישט און דער־לאנגט זיינע פראטעסטירטע.

מען אבער גרינבוים האט דערזעהען די נייע וועקסלען, איז איהם נישט גוט געווארען און ס'האט איהם אנגעהויבען שווינדלען פאר די אויגען: די וועקסלען זענען געווען אויסגעשטעלט אויף א טערמין פון סעפטעמבער 1931 ביז זומער 1932 י. האט גרינבוים אנגעהויבען לויפען צו מאקאווסקי'ן ער זאל איהם אויסטוישען די וועקסלען אויף קירצערע, אבער די בעזוכען האבען צו גארנישט געבראכט. אזוי האט עס זיך געצויגען ביז... ביז ס'האט אויסגע־בראכען א ווילדער סקאנדאל.

די טעג איז גרינבוים געקומען צו מאקאווסקי'ן און פון איהם פערלאנגט אויסצוטוישען די וועק־סלען אויף אנדערע מיט קירצערע טערמינען. מאקאווסקי איז געווארען שטארק אנגעבראכט און גערייסען איהם זיך ארויסטראגען פון זיין שטוב און האט גרינבוימען גוט אנגעבראכען די ביינער.

אפטייקען

(2) פאזלאווסקי, (פעטריקאווער 307); ראזענ־בורג, (גלובנא 50); גלוכאווסקי, (נארוטאוויטש 6); שיטקעוויטש, (קאפערניק 26); פארעמביא, (פא־מארסקא 10); פאטאש, (פלאץ קאשצעלני 10).

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

אויפ'ן פערלאנג פון פובליקום און אנ־אפרופליך לעצטע געזעגענונגס־פאר־שטעלונגען פון לאדזער ליבלינג
הערמאן סעראצקי
פאר זיין אפפאהרען נאך אמעריקא

כדי צו געבען די מעגליכקייט אלעמען צו בעזוכען די פארשטעלונגען ווערט געשפילט
צו בילינע פרייזען פון 50 גר. ביז 2 זל.

היינט, מאנטאג, דעם 28 יולי, 9 אווענד
אויפ'ן פערלאנג פון פובליקום די שטארק אויסגענומענע פיעסע
אויפ'ן וועג קיין בוענאס-איירעס
אין 3 אקטען מיט געזאנג פון רייזצלמאן.

דינסטאג, 29 יולי, 9 אוו. לעצטע געזעגענונגס פארשטעלונג
אויפ'ן פערלאנג פון ג' פובליקום
„בר-כוכבא"
היסטארישע אפערעטע אין 5 אקטען פון א. גאלדפאדען
הערמאן סעראצקי אין זיין בעליבטער ראל „בר-כוכבא". דינה — ס. וויינבערג.
בעמערקונג: צו יעדען בילעט ווערט צוגעגעבען צום אנדענקען א בילד פון הערמאן סעראצקי מיט'ן בעליבטען ליד „מיין מאמע".

מ'נעמען אנטייל פרויען: בעזמאן, דיכטענבערג, ליבראווסקא, נערה, פאדערמאן. מענער: אריעל, באלבירסקי, האמבורגער, הערשקאוויטש, נעהויז, ראקאוו, דיזינג. ל. זעלמאן. בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארם.

צוגאב-פאבאר

6 היינט, מאנטאג און מארגען, דינסטאג וועט אויף אל־קאשטשושקי 21 אנהויבען אמטירען א פאבאר־צוגאב־קאמיסיע פאר'ן יאהרגאנג 1908 און פאר עלטערע יאהרגענג, וועלכע האבען נישט רעגולירט זייער בא־ציהונג צום מיליטער־דינסט.

צו דער צוגאב־קאמיסיע קאנען זיך שטעלען די פאבאראווע, וועלכע האבען בעקומען אויפפאדערונגען פון דער שטאט־סטאראסטווע.

מילדערונג אין דער עקזעקוציע פון אומזאץ-שטייער פאר'ן יאהר 1929

(2) די פינאנץ־קאמער האט דערהאלטען א צירקולאר פון פינאנץ מיניסטעריום או זי זאל באלד צוטרעטען צו בעטראכטען די רעקורסען אויפ'ן אומזאץ־שטייער פאר'ן 1929 י. אינ'ם צירקולאר ווערט אויך רעקאמענדירט צו פערקלענערען די זאליטשקעס אויפ'ן אומזאץ־שטייער פאר'ן 1930 י. ענטשפרעכענד די פערקלענערטע איינטעמטונגען פאר'ן יאהר 1929.

ווייטער ווערט אינ'ם צירקולאר אנגעוויזען או ס'דארף בעגרעניצט ווערען די עקזעקוציע פונ'ם שטייער ביז דער סומע וואס ווערט פארגעשלאגען דורך די רעקורס־קאמיסיעס.

בענק אין די אנשטאדט-אלייען

(ב) לויט א פעראדנונג פון מאגיסטראט האט מען איצט אויסגעשטעלט בענק אין דער אנשטאדט אלייע פאר'ן העלענאוו פארק.

די אלייען זענען שטענדיג געווען פיל מיט שפא־צירגייער און דאס פעלען פון בענק האט זיך שטארק געלאזט פיהלען.

דעזערטיר און גנב

בעקומען 6 חדשים טורמע

פאר'ן מיליטערישען געריכט איז געשטאנען דער זעלנער יוזעף ליבנער, וועלכער איז בעשולדיגט גע־ווען אין א גאנצע רייהע פערברעכענס.

קודם כל האט ער געפעלשט זיין זעלנערישע לעגיטימאציע צוגעבענדיג זיך א ראנגע, נאכדעם האט ער ארויסגעגנבעט פון דער אינוואלידען בודקע פון אנטאנינע א־מאנסקא א מאשינקע „פרימוס"; דעם 6־טען מערץ 1929 האט ער דעזערטירט פון פולק און נאכדעם צוגעגנבעט ביי זיין קאלעגע — וולאדיס לאוו באליצקי — א גאלדען פינגערל פאר 150 זל.

דאס געריכט האט דעם גנב און דעזערטיר פער־משפט אויף 6 חדשים טורמע.

קאמף

געגען באנקראטען

1 דער ווארשאווער פעראיין פון מאנופאקטורים־טען געדענקט אונטער אנערגישע אקציע געגען די באנקראטען.

די באנקראטירטע קויפען איצט איין סחורות פאר מזומן געלד און האבען אפילו נישט ברעה צו רעגולירען די פריהערדיגע חובות.

צושלאגן פון שכורע כוליגאנעס

(—) נעכטען ביינאכט איז דער ארבייטער פון כאימער שרעט־הויז וואלף ראזענסקי (זשגאווסקא 193) בעפאלען געווארען פון שכור'ע, וועלכע האבען איהם מיט א פלאש צושפאלטען דעם קאפ. א פעלדשער האט איהם ערשטע הילף.

בעגנבעט א גאסט

(—) צום קצב שמואל אהרן טאלוב, זשגאווסקא 135, איז געקומען צו גאסט אברהם משה בא־רעצקי פון טאמאשאוו. ביינאכט האבען זיך אין דער וואוינונג אריינגעכאפט גנבים און האבען צוגעגנבעט בארעצקי'ס 2 אנציגער און דאקומענטען. דער שאדען בעטרעפט 800 זל. פאליציי זוכט די גנבים.

פון דער לעצטער מינוט

ווי מיר דערוויסען זיך האט די בעוואוסטע פירמע ד. מארקוס, פיעטריקאווער 59, טעלעפאן 128-02, דערהאלטען צום איצטיגען סעזאן די נייעסטע פערפומען, קעלנישע וואסערן, טואלעט־זייפען ווי אויך אלערלייא קאסמעטיק. 17955

די פרייזען אויף אלע ארטיקלען זענען אוי־סערגעוועהנליך נידריגע. קומט און איבער־ציינט אייך! געדענקט די אדרעס!

א חזן — א מייסטער

נאָך אליהו זאַלודקאָווסקי'ס דאַווענען*)

געקומען בין איך אין לאָדז אויף קבר אבות, — אַ קנאַפּער פֿאַרגעניגען — און אויסגעקומען איז מיר דאָ צו האָבן אויך אַ גרויסן פֿאַרגעניגען — ממש אַ נחת רוח...

דאָס פֿאַרגעניגען מײַנס איז באַשטאַנען אין דעם, וואָס איך האָב געהאַט די געלעגנהייט צו הערן דעם אַמעריקאַנער אָבערקאַנטאָר ה' אליהו זאַלודקאָווסקי, וועלכן זײַנע פֿרײַנד און פֿאַרעהרער האָבן דאָ פֿאַרהאַלטן אויף זײַן קורצן וויזיט אין איראָפּע.

פֿאַר מיר איז דער נאָמען זאַלודקאָווסקי נישט געווען אײַנגאַנצן פֿרעמד: שוין מיט 10 יאָהר צוריק, ווען איך בין אַליין געווען קאַנטאָר אין האַלבערשטאַט און אין וויעסבאַדען, האָבן מיר פֿערשידענע חזנים און מנגנים דערצעהלט וועגן זאַלודקאָווסקי'ן, ווי וועגן אַ גרויסן חזן און מתפּלל.

פֿון דאַמאָלסט אָן איז אָבער פֿיעל וואַסער פֿאַרלאָפֿען.

איך אַליין בין, בעוונותי הרבים, 8 יאָהר אויס חזן, נאָר זינדיגער סוחר, און צו כתם חזנים מיט בלויזע איבערע-צו-קנאַקערס האָב איך שוין לאַנג פֿאַרלוירען דעם אינטערעס.

ערשט בײַ מײַן בעזוך אין לאָדז, האָט מיט מײַן שוועסטער (פֿרוי ראָזענבערג — א האַרציגע זיסע זינגערין) דערמאָהנט אָן זאַלודקאָווסקי'ן, און שטאַרק צוגערעדט איך זאָל איהם געהן הערען.

וואָס טוט מען נישט צוליב אַן אייגענער שוועסטער, וואָס מ'האָט ליב אהבת נפש? אַפֿילו אַ חזן געהט מען דאָך אויך הערען...

וכך הוה — האָב איך זיך מיט איהם בעקענט, און איהם געהערט דאַווענען אַ שבת. און איך בין זיך מודה ומתודה — קיין חרטה האָב איך נישט געהאַט!

אַלס מוזיקאַלישער מענש און געוועזענער חזן פֿיהל איך, אַז איך האָב אויך די פֿליכט צו זאָגען וועגען איהם עפֿענטליך אַ פּאָר ווערטער פֿון דאַנקבאַרקייט און אָנערקענונג.

הערענדיג איהם, האָב איך ערשט פֿאַרשטאַנען פּאַרוואָס, אַז יודען-מנגנים רעדען וועגען איהם, דריקען זיי זיך אויס בלויז אין סופּערלאַטיווען: זײַנע תּפֿלות זענען פּאַקטיש, ווי אַ זאַלב, ווי אַ היילונג פֿאַר דער יודישער אָנגעוועהטאָגטער נשמה, וועלכע ער ברענגט אַרויף אויף גאָר הויכע מדרגות, און טוט זי אויס פֿון שווערע זאָרגען און חומריות.

זאַלודקאָווסקיס תּפֿלות, קאָן מען זאָגען ווירקען אַלאַ-לאַנג. זיי קלינגען נאָך לאַנג-לאַנג אָפּ אין די אויערען, און הילכען אָפּ מיט אַ שטילער פֿאַרבענקטער זיסקייט אין די הערצער.

די רייצענדע און איידעלע תּפֿלות זײַנע פֿאַרגעסט זיך נישט אַזוי שנעל, און פֿאַר מיר איז עס נישט קיין וואונדער, וואָס זײַנע צוהערער און פֿאַרעהרער ווערען אויסגעאיידעלטע מבינים, און טרייסלען זיך שפּעטער אָפּ פֿון סתם בעל-מלאכהשער אָדער עם-האַרצישער קיצעל-און-ציקעל-חזנות.

און נאָך אַ גרויסע מעלה האָט דער זאַלודקאָווסקי, וואָס חוץ חזן, איז ער אַ יוד אַ תּלמיד חכם, אַ בן תּורה, און די נגינה גייט בײַ איהם נישט בלויז פֿון האַלז, נאָר אויך פֿון קאָפּ...

ער איז, אַזוי צוזאַמען, אַ יקר המציאות, אַ זעלטענהייט — ע ר א י ז ק ל ו ג ע ר ח ז ן.

ער ווייסט פֿון דעם דע לפֿני מי אתּה עומד" און ער האָט שכל ווי-אַזוי צו אָוועקשטעלען זיך פֿאַר'ן רבונו של עולם... (צ.ב.ש. ביים והאר עינינו בתורתיך) נאָר אַזאַ תּלמודיסטישער, מוזיקאַלישער און קולטורעלער חזן, ווי אליהו זאַלודקאָווסקי קאָן געפֿינען דעם דרך הישר, דעם וועג — צו גאָט און צו לײַט, און דעריבער איז ער אויך בכּוח צו ריהרען דאָס יודישע האַרץ און לאָזען אויפֿקלינגען אין איהם די איידעלסטע סטרונע.

ער בעזיצט בלי גוזמא אַ פּה מפֿיק מרגליות, און נישט בכדי צו חנפֿענען איהם מוז איך זאָגען, אַז ער איז אויסערגעוועהנליך!

זײַן ווייכער, שניידיגער און זאַנפֿטער טאָן, זײַנע צאַרטע, רייצענדע קנייטשלעך און חנדלעך, זײַן הערליכע דיקציע פּאַקען אַזוי דעם המון-עם, אַז עס ווילט זיך איהם אינמיטען פּראָסט-פּשוט אַפּלאָדירען.

ווער עס זעהט נישט זײַן טעמפּעראַמענטפֿולע אינטערפּרעטאַציע, הערט נישט זײַן פֿערטיפּטע עקספּרעסיע, זײַן אויסגעצייכנטע אימפּראָוויזאַציע, זײַנע געלונגענע האַלזברעכערישע סאַלטאַ-מאָרטאַלעס — דער קאָן זיך נישט פֿאָרשטעלען אַ חזן אַ מייסטער!

מ. בירנבוים

*) דער מחבר פֿון דעם אַרטיקעל ה' מ. בירנבוים איז אַ ברידער פֿון דעם בעקאַנטען טשענסטאָכאָווער קאַנטאָר אברהם-בער ז"ל.

ער גופֿא פֿאַרנעמט זיך אויך מיט קאָמפּאָזיציע און אַ רייה זײַנע מוזיקאַלישע ווערק וועלען בקרוב ערשײַנען אין דײַטשלאַנד.

פֿערלאַג ש. שאַפּיראָ, לאָדז
6 פּ ו ל נ א צ נ א 6
שוין אַרויס פֿון דרוק:
ד"ר מאיר בן אברהם הלוי
„דער קדוש פֿון מעץ"
שפּאַנענדע עלילת-דם געשיכטע אין יאָהר 1660)
בעאַרבייט אויף יודיש: פֿון שמחה גליקסמאַן.
אין דעם דאָזיגען פֿערלאַג זענען שוין ערשינען די ביכלעך פֿון דער סעריע מלחמה-בילדער:
שמחה גליקסמאַן
„פֿרויענרייך"
און פּאָגראָם-בילדער פֿון די צאַרישע צייטען אין די יאָהרען 1914-15.
צו בעקומען אין בוכהאַנדלונג פֿון ש. ש אַ פּ י ר אַ און בײַ אַלע צייטונגס-פֿאַרקויפֿער.
פּרייז פֿון אַ העפֿט 30 גראָשען.

Dziś w RADJO — Godz. 15.50 Górny Śląsk

בוי-אַרבייטער קעמפֿען געגען קירצען זייערע לוינען

(2) אין לאָקאַל פֿון פּראַצאַ איז נעכטען פֿאָרגעקומען אַ פֿערזאַמלונג פֿון די בוי אַרבייטער. דער רעפֿערענט ה' סענקעוויטש האָט אָנגעוויזען אַז אין אויסלאַנד ווערט ערוואַרט אַ פֿערשטאַרקטע בוי-בעוועגונג און אין צוזאַמענהאַנג דערמיט בעמיהען זיך די בוי-אונטערנעהמער גוטוויליג אַרורקומען מיט די אַרבייטער וועגען די לוינען און פּאַטען זיי אָן 70 גר. פֿאַר אַ שעה אַרבייט אַנשטאַט אַ 1 זל. מיט 60 גר. ווי ס'איז געווען ביז'ן לעצטען אָפּמאַך. דער רעפֿערענט האָט פֿאָרגעשלאָגען זיך בעמיהען אויסצופֿילען אַז אין דער ערשטער רייה זאָלען בעשעפֿטיגט ווערען אָרטיגע לאָדזער אַרבייטער. נאָכ'ן רעפֿעראַט האָט זיך אַנטוויקעלט אַ הייסע יכוח בעת וועלכען פֿיל רעדנער האָבען זיך אַרויסגעזאָגט פֿאַר צוזאַמענרופֿען אַ צווישען-פֿעראיינס-קאָנפֿערענץ וועלכע זאָל זיך אָנקעגענשטעלען די פּרובען פֿון לוין-רעדוקציע.

בײַ די פּראַקעס

(מ) בײַ יעדער בעזאַלוציאָנערער פּראַקציע פֿון פּ.פּ.ס. (פּראַקעס) קומט איצט פֿאָר אַ רירעווידיגע טעטיגקייט. דער בײַ איצטיגער אָנפֿיהרער פֿון דער לאָדזער אָרגאַניזאַציע ה' פּלוטשעניק איז אָפּגעפֿאָהרען קיין וואַרשע. די אָנפֿיהרונג פֿון דער לאָדזער אָרגאַניזאַציע האָט איבערגענומען דער געוועזענער אין קאָנסטאַנטין בורמיסטש ה' גרינאל. די טעג זאָל קיין לאָדז קומען רעפּ. מאַלינאָווסקי (וואָיטעק) וועלכער בעזוכט זיך דאָ אויף שטענדיג.

ספּאָרט-בעוועגונג

רעזולטאַטען פֿון די נעכטיגע „ליגע" קאַמפֿען אין פּוילען

וואַרשע

„לעגיאַ" — „וואַרשאַוויאַנקאַ" 0:5 (0:0)

קראָקאָ

„גאַרבאַרניאַ" — „רוך" 2:4

מעטשען וועגען דער „אַ" קלאַס אין לאַנד

לאָדז

„הכח" — „ל.ט.ס.ג." (רעז) 2:2

„אוניאָן" — „טוריסטען" 1:2

„ביענ" — „פּ.ט.צ." 0:6

„סאָקאָל" — „ל.ק.ס." (רעז.) 5:5

לעמבערג

„חשמונאי" — „שוויטעזש" 1:1

„פּאָלאָניאַ" — „אוקראַינאַ" 2:4

„יאַנינאַ" — „טשאַרני" 2:3

„לעכיאַ" — „פּאָגאָן" 1:3

„פּאָגאָן" (רעז.) — „רעסאָוויאַ" 1:8

פּאַביאַניץ

„חשמונאי" (לאָדז) — „סאָקאָל" 0:0

„סדימה" — „זיערנאַטשאַנע" 3:3

„טור" — „פּאָגאָן" 1:3

משה בראָדערזאָנ'ס רעווי-רעפּערטואַר אויף גראַמאָפֿאָן-פּליטען

אין דער פֿירמע „האָמאָקאָרד" וועלכע פֿאַבריצירט גראַמאָפֿאָן-פּליטען זענען דערשינען אַ רייע יודישע רעוויו-שלאַגערס פֿון בעוואוסטען שרײַבער משה בראָדערזאָן מיט מוזיק פֿון קאָמפּאָזיטאָר הענעך קאָן, ווי: „דאָס גאָלדענע פֿייגעלע", „אַסאַ אפֿיה", „דאָס עצה'לע", „הויה רקלעזמאָרים" און „די קעכין", אויסגעפֿיהרט דורך די בעליבטע אַרטיסטען אַלאַ לילית און זול. גאַריק, דעם הערבסט אין ווינטער-סעזאָן ווערט צוגעגרייט אונטער דער אָנפֿיהרונג פֿון ס. קאַרנטייער אַ סעריע „אַררט" און „אַזאָזעל" לידער, רעציטען און מאָנאָלאָגען פֿון משה בראָדערזאָן, ווי אויך פֿון לוסטיגען פּעסימיסט, ס. קאַרנטייער, משה נאָדערלמאַן און מ. געבירטיג. צו דעם צוועק וועלען אָנגאַזשירט ווערען די בעליבטע און פּאָפּולערסטע אַרטיסטען פֿון „אַררט" און אַנדערע בעסטע כוחות, וואָס די יודישע ביהנע אין פּוילען פֿערמאָגט.

מיט דער אָפּטיילונג פֿיהרט אָן ס. קאַרנטייער.

וואָס שפּילען היינט די „ווילנער"

אין שטאָטישען טעאַטער?

היינט שפּילען די ווילנער די „האָזה" פֿון אַניעל. די האָזינע פּיעסע, וועלכע האָט מיט איהר בעוויזען זיך אויף דער ביהנע פֿון שטאָטישען טעאַטער אַרויסגערופֿען געוואַלדיגע אָנערקענונג, געהערט צו די זעלטענע דראַמען, אין וועלכע עס קנויילען זיך צונויף די אָנגעוועהטאָגסטע מאָמענטען אין מענשליכען לעבען. ליבע, האַזהריגע זונדיגע ליבע פֿון אַ שטיף-מוטער צו איהר יונגען שטיף זוהן, דורשטיגע לוסט נאָך געלד, פֿאַרבּרעכערישער מאָרד איבער דעם קינד, די פֿרוכט פֿון דער זינדיגער ליבע — דאָס זענען די הויפּט עלעמענטען פֿון דער „האָזה".

פֿאַרשטעהט זיך, אַז אין אַזאַ פּיעסע האָבען אונזערע טאַלאַנטפֿולע ווילנער מרים אָרלעסקאַ, וויסליץ, קאַמיען און די איבריגע אַרטיסטען פֿון דעם פּרעכטיגן צוזאַמענגעשפּילטען אַנסאַמבל, וואָס צו בעוויזען, זייער שפּילען אין דער דראַמע איז באַמת אַ קאָנצערט פֿון מייסטערהאַפֿטע קונסט.

מאָרגען ווערט געשפּילט „טאָג און נאַכט פֿון אַנסקי".

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מאָנטאָג, דעם 28 יולי

11.58 צייט-סיגנאַל פֿון וואַרשאַ און הײַנאַל פֿון מאַריאַצקען טורעם אין קראָקאָ, 12.05 מוזיק פֿון גראַמאָפֿאָן-פּליטען, 13.15 טאָג-פּראָגראַם, קינאָ און טעאַטער-רעפּערטואַר, 15.50 פֿאָרלעזונג, 16.15 מוזיק פֿון גראַמאָפֿאָן-פּליטעס, 17.10 קאָמוניקאַציע-איבערזיכט, 17.35 לאָדזער פּאָסט-קאַסטעל, 18.00 מוזיק פֿון „גאַסטראָנאָמיאַ" אין וואַרשאַ, 19.00 פֿאַרשידענעס, 19.20 טעכנישע געשפּרעכען, 19.35 גראַמאָפֿאָן פּליטען, 19.45 קאָמוניקאַטען פֿון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, פּראָגראַם אויף מאָרגען, קאָמוניקאַטען, צייט-סיגנאַל פֿון וואַרשאַ, 20.00 ראַדיאָ-זשורנאַל, 20,15 פּאָפּולערער קאָנצערט פֿון „שווייצער טאָל" אין וואַרשאַ אויסגעפֿיהרט דורכ'ן פֿילהאַרמאָנישען אָרקעסטער און סאָליסטען, 22.00 דיסקוסיע — „דער יאָר-טאָג פֿון פּוילישען ראַדיאָ", 22.15 קאָמוניקאַטען (מעטעראָלאָגישער, פּאָליציי, ספּאָרט- און אַנדערע) און טאַנץ-מוזיק.

דאָס בוך פֿון מזל

(פֿריי נאָך סאַפּיר)

אין אונזער צייט האָט דער מזל גאָר אַ בעזונדערען אייגנאַרטיגען מזל. אונזערע זעליגע אבות-אבות'ס האָבען נישט געוואוסט פֿון קיין מזל, איצט אָבער איז דאָ בײַ יעדען שלים-מזל, אַמשטיינס-געזאָגט, אַ מזל... אונזערע אבות-אבות'ס, ד"ל, האָבען נאָר געוואוסט די השגחה — מיט וועלכער זיי האָבען זיך געשפּאַרט אויסגעצייכנט, הן ברוחניות און הן בגשמיות. איצט איז אונטער אַפּשיידער דער מזל. וועלכער פּאַסט צו יעדען אַ בעזונדערע הלבשה.

— הכּל תּלוי במזל... אַז איך פֿרעג אַ שטייגער מײַן פּליניטשע, פּאַרוואָס דער פֿינקעלכען איז צוגעבינען? — ענטפֿערט זי:

— אַזאַ מזל האָב איך שוין מיט'ן פֿינקעלכען...

געגען דעם העלפֿט, פֿאַרשטעהט זיך, קיין טענות און מענות נישט!! ווער מזל האָט, פֿאַרברענגט דעם פֿינקעלכען!!

דאָ נישט לאַנג איז געקומען צו לויפֿען צו מיר מײַן פֿרײַנד איז מיט טרעהרען אין די אויגען אויסגעשריגען:

— אוי, ביטערער מזל!! ווי געמיין איז דאָס מײַן לעבען?

וואָס איז די מעשה? ער האָט געהאַלטען אַ פֿערטעל פֿון בילעט פֿון דער לאָטעריע, נאָר אַז דער בילעט איז געווען ברוך השם, פֿיר מאָל אין טיראַדש און האָט אַפֿילו אַ צוויי-און-צוואַנציג גראָשען נישט געוואונען, האָט ער זיך פֿון זײַן פֿערטעל אָפּגעזאָגט. טעשה שפּעטער האָט אָבער דער בילעט ביים פֿינפֿטען טיראַזש, צו זײַן שלים-מזל, חלילה געוואונען 10 טויזענד זל.

1 און דער שלים-מזל איז שי'ער פֿון זינען נישט אַראָפּ:

1 „אַ געמיינער מזל"!!

1 אין אַ שעה אַרום נאָך די מעשה, האָט די פּאָליציי מיר מיטגעטיילט, אַז איך בין אָפּגעמשפּט געוואָרען צו אַ וואָך אַרעסט דערפֿאַר, וואָס איך האָב עפֿענטליך אַ גוים געטון, און אַז אַ שרייבער ניסט, זאָגט די פּאָליציי אַלע מאָל בידוע: „אַ געזונד"! און אום צו זײַן געזונד איז דאָך קודם כּל נויטיג רו און איינזאַמקייט. אויסערדעם האָב איך נאָך בעדאַרפֿט אַריינטראָגען טויזענד גילדען קנס...

כ'בין אוועקגעלאָפֿען אין פּאַרק און מיר האָט זיך אָפּגעדוכט, אַז דאָ אויף יעדער בלעטעל זיצט דער מזל און מאַכט חוזק פֿון מיר. פּלוצלינג האָט עמיצער אַ פּאַטש געטון מיר איבערן פּלייצע: „גוטען אָוונט"! כ'האָב זיך מיט פֿערדרוס אומגעקוקט: פֿאַר מיר איז געשטאַנען אַ יונגער מאַן, וועלכען איך האָב אין דעם ערשטען אויגענבליק אָנגענומען פֿאַר אַ קונצען-מאַכער.

— מיט וועמען האָב איך די עהרע? — האָב איך געפֿרעגט:

— כ'בין — האָט ער געענטפֿערט — דער מזל אַליין און כ'וועל דיר ווייזען, אַז דער מזל איז נישט אַזוי געמיין, ווי דו מיינסט, נאָ דיר דעם שליסעל פֿון מײַן קאַנצעלאַריע און געה דו פֿיהר אָן איצט מיט'ן מזל. קום זיך אַהינצו צו, וואָס די מענשען שרייבען אַרײַן אין בוך פֿון די פֿערדאָרבענע פֿערלאַנגען, און דאַן זאָג מיר, צי איז פֿערהאַן וואָס מקנא צו זײַן דעם מזל פֿון מזל? כ'וועל דערווייל אַריבערגעהן אין פּאָליציי און איך וועל זאָגען, מ'זאָל מיך אַרײַנזעצען אין תּפֿיסה...

און כך הוה.

— צו אלדי רוחות! — האָב איך געטראַכט, — ווען די פּאָליציי זאָל אַ שטייגער וויסען, אַז אין איהרע הענד איז אַרײַנגעפֿאַלען דער מזל, וואָלט זי איהם זיכער אַוועקגעזעצט אויף ברויט מיט וואַסער...

כ'האָב זיך פֿערקליבען אין דעם מזל'ס קאַנצעלאַריע, וואו ס'איז געלעגען דאָס בוך פֿון די פֿערבאָרגענע פֿערלאַנגען און לעבען איהם אַ מלך הפּשנם פֿעדער פֿאַר אַלע בעזוכער. אין אַ קורצער צייט האָט זיך אַהער פֿערזאַמעלט אַ גרויסער המון.

קודם כּל זענען געקומען די בעלי בתים און האָבען געפֿאָדערט אַ מפּלה אויף זייערע שכנים. גלייך נאָך זיי זענען געקומען שכנים, קרעמער און האָבען געבעטען, פֿערקעהרט, אַ שטיקעל נקמה אין די בעלי-בתים: אָרימע-לײַט האָבען געבעטען אַ וואַרעמען ווינטער, די האָלצהענדלער — קאַלטען ווינטער; עס האָבען זיך געלאָזט עהן פּויערים, קינסטלער, האַנטווערקער, וועלכע האָבען מתפּלל געווען, אַז עס זאָל זײַן שלום אויף דער ערד, אָבער אין אַ מינוט אַרום זענען געקומען זעלנער-אַדוואָקאַטען, שפּעקולאַנטען, און האָבען געבעטען אויף מלחמות נאָר זיי זענען געקומען דירעקטאָרען פֿון טעאַטערס און האָבען גוטע פּיעסען. וועגען אָבער באַלד געקומען רעצענזענטען און האָבען געוויינט, מען זאָל זיי געבען שלעכטע. יונגע בתולות האָבען געבעטען: „אַ באַרמהאַרציגער מזל!! נאָר מאָנספּערשײַנען"! זענען געקומען גלייך די מענער און האָבען אויך בײַז הייזעריג געשריגען: „אַ באַרמהאַרציגער מזל!! נאָר נישט קיין פֿליעגן!" אַ בעגאַבטע אַרטיסטין האָט געבעטען אַפּלאָדיסמענטען, און נאָך איהר געקומען נאָך אַ מעדל בעגאַבטע איז האָט זיך געבעטען, מען זאָל די ערשטע אויספּייפֿען. די צייטונגען האָבען זיך געוואָנשען וואָס מעהר לעזער און די לעזער — וואָס ווייניגער צייטונגען.

היקיצער, יעדער איינער האָט פֿערלאַנגט עפּעס אַנדערש און כ'האָב במחשבת'ן געטראַכט, וועגען דעם סאַר ביטער רחמנ'ת ס'אין געבען אויפֿן מזל און מיר זענען געגען איהם אומגערעכט. אין דעם אויגענבליק איז ער אַליין אַריך אַרײַנגעפֿאַלען און האָט אויך עפּעס אָנגעשריבען אין בוך פֿון די פֿערבאָרגענע פֿערלאַנגען. ער האָט געוואָלט צוריק מזל: דען ער האָט אײַנגעפֿונען, אַז עס איז פּאָרט בעסער, ווען דער מזל האַלט די פּאָליציי אין די הענד, איידער די פּאָליציי האַלט דעם מזל אין די הענד....

געגען דעם האָט מען קיין זאַך נישט געקענט האָבען. כ'האָב ווידער אָפּגעטראָטען דעם מזל זײַן אַרט און ער האָט מיר דערלויבט אַרײַנצושרײַבען אין בוך פֿון די פֿערבאָרגענע פֿערלאַנגען איין וואונש, וועלכער האָט געזאָלט מקוים ווערען.

בלויז אויף איין רגע האָט זיך בײַ מיר פֿערדרייט דער קאָפּ!! אין מײַן פֿאַנטאַזיע זענען ראַפֿמום אויסגעוואַקסען גאָלדענע בערג און פֿערביסעט שלעסער, פֿאַר מײַנע אויגען האָבען שטורעמדיג אַלערהאַנט טיטולען און מעדאַלען. פֿונ'ם פֿערדומפּטען קבר פֿון מײַן האַרצען זענען אויפֿגעשטיגען גליקליכע חלומות. לאָרבער-בוימער האָבען פֿרײַנטליך געשאָקעלט צו מיר מיט זייערע טיפֿזיניגע שפּיצען, גן-עדן-טאַלען האָבען בעזייצט מיט זייער פֿילפֿאַרביגקייט און ריח-ניחוח'דיגע בלומען - רעגען.

— — — — — — — — —

נאָר אויף אַ יונגען צווייגעלע פֿון אַ גריגער אינמיטען איז געהאַנגען אַ פּשוטע פֿייפֿעלע. איהרע קלאַנגען האָבען זיך געטראָגען צו מיר, ווי אַ ווייטער פֿרײַנטליכער גרוס, ווי אַ שטימע פֿון אַ פֿערשטאָרבענער מוטער, ווי אַז „אל מלא רחמים" אויפֿן ראַנד פֿון אַ קבר — און פֿון דעם גאַנצען שעמערנדיגען גלאַנץ איז געוואָרען עפֿר ואפֿר...

ת. לעווין.

בריף פון פראנצעסבאד

אָט בין איך אין פראנצעסבאד, או אונזערם א יהד פאַלט אריין צום דאקטאר און דערצעהלט איהם וועגען זיין פעקעל קרענק, וואס ער טראגט מיט זיך און דער דאקטאר טראגט ארויס זיין פסק: פראנצעסבאד! ווערט אביסעל קאלאמוטנע אונטערן הפעלע. נעה נעהם און ווארף אוועק אלע היינטיגע עסקים, בפרט נאך היינטיגע צייט, בשעת אזוי גרויסע קריזיס, ווען מען ווייסט נישט צי דער טאג איז דיין און פעקעל דיך אוועק העט ווייט אויך וואו אהין, אויף קיין פראנצעסבאד. פאלג מיך א נאנג.

וואס קאן מען אבער טון? א פסק פון א דאקטאר און זיין קאבינעט, איז נישט שוואכער ווי א פסק פון א ריכטער און געריכט. זיין פסק איז א פסק און מען מוז איהם אויספיהרען.

אויך איך בין נעבען געפאלען א קרבן פון א דאקטארס פסק. ער האט גע׳פסקנ׳ט: פראנצעסבאד און — ווי איהר זעהט, זיץ איך טאקע אין פראנצעסבאד. א ברירה האב איך, או ער, דער דאקטאר, זאגט באלה אַפּ די יאהרען, אויבמוען מען נישט אויספיהרען זיין פסק.

א שטיקעל טרייסט, האב איך געפונען אין דעם, וואס איך בין נישט דער איינציגער קרבן פון די דאזיגע דאקטוירים. אנקומענדיג אהער האב איך דערפיהלט אביסעל אויפגעהייטערטער. אויפגעמונטערטער, מחמת איך האב דא אנגעטראפען זעהר פיל אחים לצרה... אויב־זשע איך בין נישט דער איינציגער, טאַ, וואס איז מיט מיר אזוי דער גוואלד? וואס האב איך זיך אזוי שטארק איבער־גענומען? פערדאַן ווייזט אוים נאר נישט קנאפּ דאק־טוירים אויף דער וועלט און זייערע קרבנות וואק־סען, ווי אויף הייוועו.

אָט, זעהען מיר דאך, ווי דאס קור־אָרט דא, איז איבערפילט, קיין שפילקעלע, ממש, נישט אריינ־צואווארפען. איך פאל אריין אהער א מידער פון דער רייזע און חלש צו כאפען אנ׳אָרט אויף אָפּ־צורוהען דעם חומר, שפרינגט מיר אונטער א נייע צרה: איבערפילט, נישט צו קריגען קיין צימער אויף א רפואה, נעהם איך דאך שפרייזען איבער׳ן קור־אָרט אין דער לענג און אין דער ברייט, מעסט אוים אלע ווינקעלעך — א נעכטיגער טאג. זעה איך דאך, אז עס איז נישט גוט, כאפּ אי׳מיך אריין אין דער שטאט־פערוואלטונג זיך אביסעל ארורכשמועסען. האב איך דארט טאקע בעקומען דעם ברייטען ברוך הבא, העפליך איז מען דא ביז גאר, יא אַ צימער, נישט א צימער, וועך טראכט שוין ערצטער וועגען דעם, או מען רעדט צו מיר ווי צו א מאגארך אוג׳ מען בעווארפט מיך מיט אינפארמאציעס וועגען קור־אָרט און ואלך מיט אזוי פיל גאלאנטקייט און פריינד־ליכקייט, או מען פערגעסט פון גרוים איבעראשונג וואס מען איז געקומען.

ערשט האב איך זיך דערשלאגען צום סאמע בירגערמייסטער, וועלכער האט מיך ווירעריאמאל מכבד געווען מיט א שפארע פארציע העפליכקייט און גאַסטפריינדליכקייט און פאר איהם טאקע האב איך דאס אויסגעגאסען מיין שווער געמיט, או איך האב נישט וואו מיין מידע חומר אויסצורוהען. דערהערט ער א־א מעשה, או ער דאך א פראנצעם באדער און דערצו נאך דער קאפ פון ראטהויז ארט, דאס אויבערשטע פון שטעטעל; ווערט ער שטארק איבערגענומען מיט מיין לאגע און אפיזירט מיר א צימער און זיין ווילע, ביז איך וועל זיך דערשלאגען צו א צימער צווישען די געווענליכע עבשר ירמ׳ס.

אויף אזא „קלאפּ“ האב איך דיך נישט גערעכט, נאר פערפאלען, מען דארף זיין אויך העפליך און נישט אפזאגען. האב איך טאקע אנגענומען זיין גאסטפריינדליכקייט און — נישט געהאט וואס צו בער־לוירען.

ווי איהר ווייסט שוין, בין איך נישט דא איינער אליין, עס ווימעלט און שווימעלט דא מיט די פערשידענסטע פעלקער און ראסען: עס פעהלען דא נישט קיין פערטרעטער פון אלע עקען וועלט. אט זעהט מען: אמעריקאנער, טערקען, איטאליענער, אינגריאנער, פראנצויזען, יאפאנער, ענגלענדער אראַ־בער, רייטשען, פאליאקען, רוסען טאטארען טשע־כען, עגיפּטער און דער גוטער יאהר ווייסט ווי דארט. ווי זיי רופען זיך נאך, נאר איך וואלט נישט דאכט זיך געהאט קיין טעות, ווען איך וואלט זיי ארונטערגעקוקט אינטער׳ן ארבע כנפות און פעסטגעשטעלט, או עס זענען סירוב אונזערע אחינו בני ישראל...

וואס זאל מען טון, או עס שמעקט דא נאר גנישט קשהדיג מיט אונזערע יודעלעך, וועלכע זענען גאָט די נשמה שולדיג, וואס זאלען זיי נעבעך טון, או זיי זענען קרבנות פון די דאקטוירימלעך, נישט פאר קיינעם געדאכט.

יא, איך קאן נאך און גרוים איילעניש פערגעסען צו דערצעהלען, או פראנצעסבאד איז פערזעהען מיט כל טוב, מיט בערער מכל המינים, דא ווערען אוים־

אין דער לעמשניצע
17 זגיערסקא 17
איז טעטיג פון 1—2
ערצטליכער הויט־
ווענערישער גאבינעט
אונטער דער לייטונג פון
ד״ר ה. רוזשאנער

געבטלט קרענקען, וואס בלויז ביים רופען זיי ביי די נעמען, קאן גערינגען ווערען און די ארערען די מאַ־מעס מולך. פערדאַן הא אזעלכע, וואס האבען נאר ליב צו הערען וועגען זייער חולאת׳ן, רעדען זיי מיט איך אזוי לאנג וועגען דעם, ביז איהר פערלירט דעם אפעטיט צו נעהמען עפעס און מויל אריין, או הא אז א רעוידענע פון חולאת׳ן.

הייגט־זשע איז פראנצעסבאד אויסגעצירט — אויסגעפוצט און אויסגעצוואגען, או עס איז מחיה נפשות. סקווערען, וועלדער און ביימער אויף שריט און טריט, און צווישען דעם אלעם שפאציהען זיך ברייטלאך די „קראנקע“ און שעפען נחת פון גאָטס וועלטעל. וואס מיר קריוים, זער מיר קריזיס, ווער מען ליגט דאס און וינע, או מען דארף נאר אָפּ־ראטעווען דאס נפש, וואס מען קאן טאקע דא טון מיט דער ברייטער האנד.

מיט איין ווארט: ווער מיר איין שטיקעלע גאָטס ניגט או „קראנק“ זיין און דארפען אנקומען צו פראנצעס־באד. אהן א „קרענק“ קאן מען זיך דאך פון לאנד נישט ארויסקריגען.

י. וושיטניצקי

יורידישע עצות

אין דער דאזיגער אָפּטיילונג גיט די רע־דאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט“ ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווע־רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן
יורידישע אָפּטיילונג
פון „נייעם פאלקסבלאט“.

בעם דערלאנגען אַנ׳אָנפראגע אויף א יורידישע עצה דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאָן מיט דער לעצטע פוג׳ם טאָג, ווען די אָנפראגע ווערט ארײַנגעגעבען אויף אָנפראגעוואָהן קופאָן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

811. הערשקאוויטש.

מיליטער־שטייער זענען מחויב צו צאהלען נישט בלויז די יעניגע פערזאנען וועלכע זענען בעפרייט געווארען פון דער מיליטער־דינסט פליכט אויפ׳ן סמך פון זייער קערפערליכען דעפעקט (לויט קאט. צע, דע אדער עָ) נאר אויך די יעניגע, וועלכע זענען איי־בערגעטראגען געווארען אין רעזערוו אלס איינציגע שפייזער.

---

812. צ. פון קאנסטאנטינער גאס.

דאס אנטלויפען פון פרויען אפילו מיט קינדער האט ליידער אנגענומען אזא כראנישען כאראקטער או אזעלכע פאסירונגען איבערראשען שוין היינט קיינעם נישט.

פינגרעסטווענען האט נאך דאכט זיך, ביז איצט קיינער נישט געפרובט אויסצוווארפען א פרוי אויף אזא געמיינעם אופן ווי אייער איידעם האט זיך עס ערלויבט צו טון.

ניין! אזא נידערטרעכטיגע האנדלונג קאן מען נישט קוואליפיצירען לויט דער בעשטיהענער קאטע־גאריע: „פאמיליעז־סכסוכים“ און מ׳קען עס אפילו אויך נישט אנערקענען ווי מ׳האט איך אין פאליציי־קאמיסאריאט ערקלערט, פאר קיין געוועהנליכע כאַ־מאַזאַליע.

אין דעם פאל האבען מיר צו טון מיט א ראפינירטען שווינדעל, פאר וועלכען ס׳דראהט לאנגע תפיסה אויך קרימינאל פאר וועלכען מיקאן איהם אויך צוריקברענגען פון אויסלאנד. איבריגנס אייערע איהר געהט אונטערנעהמען וועלכע סאיז נישט דעכטליכע שריט אין דער הינזיכט, דארפט איהר זיך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט און בערראטשאַנג טעגליך פון 3 ביז 4 נאכמיטאג.

813. נ. פון ז.

אייער קאנדידאטור דארף נישט ארויסגעשטעלט ווערען, ווייל די אויפזיכטס־מאכט האט א געניגענדען רעכטליכען גרונד זי צו פסלען.

---

814. פ. ר. פון 6. שערפיען.

845. חנה בת שרה.

5 וועגען אייערע ענינים דארפט איהר זיך פער־שטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3 ביז 4 נאכמיטאג, מיטבערענגענדיג די צייטונג.

---

816. ר. נ.נ.

אמת, די חובות אויף משכנות ווערען בעפאר צוגט לגבי אלע אנדערע געוועהנליכע תובות אבער נאר אין דעם פאל, ווען דאס בעטרעפענדע געפינט זיך נישט אין רשות פון בעל חוב.

---

817. א פעראנטערעסירטער לעזער פון דער דרעוונאווסקא גאס.

דער ברודער דארף נישט ספעציעל קומען פון דייטשלאנד: ער קאן אהערשיקען אייך א נאטאריעלע פלעניפאטענץ.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצאווניע פון זעמטליכע אָרטאפעדישע אפאראטען, ווי: קלאדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע בערעטען א. א. וו. נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכם

דאס ערשטע מיידעל

פנים׳ם לעבען פון דער היינטיגער יוגענט אין רוסלאנד.

פון ניקאלאי באגדאנאוו

13

— הם, -- האט געזאגט איוואן איוואנאָוויטש, און ארויפגערוקט די זאכען פון פראטאקאל.

די זאגינע חברה איז רויש געווארען, און סאניע האט זיך געמאכט נישט ווייסענדיג און פארגעזעצט דעם בעריכט.

— די ארבייט פון דער „יאטשייקע“ איז נישט צופרידענשטעלענדיג, — האט געזאגט (שטשוקין) און עס איז אויף איהם ארויסגעטראטען א הייסער שווייס.

דא האט דער נראַב־פליכיגער וואניזשע איהם א נעזים געטאן פאר די אקסלען, ארויסגעפיהרט אוועקגעשטעלט נעבען איהם דעם וועלאסיפעד און געזאגט: „טראָג זיך אָפּ, כלי־זמן, דו ביסט נאך גאָגץ״.

— חברה! האט א זאג געטאן שטשוקין א צע־שומעלטער, — איך וועל נישט דערפאהרען, איך האב דאך פון אנדערפאריות און נארנישט געגעסען!.

מיר זענען פארט נישט קיין מענשענפרעסער און איהם דערלאנגט א טאפּ מיט מילך.

— טו וואס? — האט מען איהם שפעטער גע־פרעגט און איקאם.

— נישט קיין מיר, נאר אַ שלאנג — האָט שטשוקין געענטפערט.

אזוי האבען מיר בעשיצט סאניען פון ליבע־נסיונות. איהר מיינט, עס איז שוין געענדיגט? קיי־נער ווייס נישט וויפיל צרות עס קען ברענגען דאס ערשטע מיידעל פון א געוועהנליכער קאמסאמא־לישער „יאטשייקע“.

אויב מיר האבען בעשלאסען, או סאניע דארף זיין די אמת׳ע קאמסאמאלקע וועלכע זאל בערוהמט מאכען אונזער „יאטשייקע“ האבען מיר זיך געדארפט האלטען פאר אונזער בעשלוס און נישט דערלאזען פערהרעהען זיך דעם קאפ מיט׳ן פשוטען מענשליכען גליק, וואס יעדער קאן דערגרייכען.

נאכדעם, ווי מיר האבען אפגעשלאגען שטשו־קינען, האב איך אנגעהויבען בעמערקען, או סאניע נעהט צופיל צו ריקארקען. ער איז א מאר־נער בחור, און כדי סיזאל קיין שלעכטס נישט גע־שעהן, האב איך זיי אנגעהויבען נאכקוקען.

פון אנהויב איז גארנישט געשעהען, זיי זענען געגאנגען אויף די וועגען, בעקוקט די בינשטאקען, גע־ווען און זיך צוגעהערט צום זשומען פון די בינען, און פלוצלונג אין מיטען העלען טאג: — איך האב זיך אוש צוגעזעצט פון איבערראשונג — האבען זיי זיך אוועקגעשטעלט איינער אנטקעגען אנדערען, ארויפ־געלייגט די הענד אויף די אקסלען און זיך צוקושט... דא האב איך זיך שוין נישט געקענט איינהאלטען, א פייף געטון און זיך א לאז געטון לויפען אנזאגען דער „יאטשייקע“ וועגען דער פארשטעהענדיגער געפאהר.

איך האב גערופען אלע מיטגלידער פון ביורא. מיר האבען זיך געזעצט, און איך האב אלץ דער־צעהלט, וואס איך האב געזעהן, חברה האבען זיך פערלוירען און נישט געוואוסט באלד אויפ׳ן ארט וואס צו טאן.

— זיך אנגעטראגען, דער טייוועל, פון וואלד, — האט א בורטשע געטון נאר איוואן איוואנאָוויטש, פאר סאניען האבען מיר זיך געמאכט, או מיר ווייסען גארנישט וואס עס איז געשעהן. נאר חבר איוואן האט איהר לאנג דערצעהלט, וואס פאר א געפעהר־ליכער טיפּ ריקאריאק איז, ווי אזוי ער האט דעם קושער אפגעשניטען אנ׳אויער... און או מען דארף זיך פאר איהם היטען, דער ווייסער וואנא האט אויך געפרובט רעדען וועגען דעם.

— מיט וואס פאר אבערגלויבישע געדאנקען טראגט איהר זיך ארום, חברה? — האט איהם סאניע איבערגעריסען, צופעהענדיג די העגר פאר פערוואונדערונג. ווייזט אוים, או ריקארקעס קוש האט זי נישט צוגענעבען קיין בערייטונג, מיר אבער האבען נעקוקט דערויף אנדערש. די זאך האט גע־פאדערט אנ׳ענטשיידענעם שריט.

אין א וואך ארום איז אין אונזער יאטשייקע אנגעקומען א פאדערונג צוצושטעלען איין פרייוויליגען

וועלכען מיר דארפען שיקען פון אונזער „יאטשייקע“ צו פערטיידיגען דאס לאנד אנטקעגען דעם עניקינען און כאַמשאקען. איך האב רעקאמענדירט די מעלדונג און אין קאפ איז מיר געבוירען געווארען א גע־דאנק. דער געדאנק האט זיך מיר געפלאנטערט אין קאפ, אבער ארויסזאגען איהם האב איך נישט גע־וואגט.

איוואן איוואנאָוויטש האט איבערגעלייענט די ווענדונג א קוק געטון אויף מיר און אין זיין קוק האט א בליץ געטון א געדאנק עהנליך אויף מיינעם, נאר איינער אנדערען האבען מיר גארנישט גע־זאגט און זענען זיך צוגאנגען ביז דער אלגעמיינער פערזאמלונג.

די אלגעמיינע פערזאמלונג איז געווען א בער־גייסטערטע. ביים פערטיידיגען די פרייהייט האבען זיך אלע ארויסגערופען.

— אויב אזוי, חברים, האט סאניע געזאגט — לאָמיר גיהן צום אָפּשטימונג.

— דאס בעסטע — האט געזאגט איוואן איר־וואנאָוויטש, — זאל יעדער אנשרייבען אויף א פאַ־פירעל וועמען ער וויל ארויסשטעלען אויף אזא פער־אנטווארטליכער ארבייט.

אזוי האט מען געטון. און א תוך דאס ווארט „ריקארקא“ האט סאניע קיינעם נישט געפונען אין אונזערע פאפירלעך. אוסגעוועהלט איז איינ־שטימיג, דאס ריקארקא נישט געזאגט אפצוזאגען זיך.

פארטאג האבען מיר בעגלייט אונזער ריקארקען אפילו מיר איז געווארען טרויעריג, ווען מיר האבען געקוקט ווי זיין פיגור דערווייטערט זיך פון איבער די בוגטע לאנקעס, אונטער׳ן געזאנג פון די פייגעלעך. ריקארקא האט זיך קיין איין מאל נישט אומגע־קעהרט, און אין סאניע האבען מיר בעמערקט א פערלוירענקייט. זי האט זיך געזעגענט מיט איהם מיט א האנד־דרוק, פארוואס האט זי זיך מיט איהם נישט צעקושט?

דעם אווענד האב איך בעדארפט היטען דאס דארף. א קאוושן האב איך א ברייטען, עס קען שטייען פאר דרייען. איך האב זיך איינגעוויקעלט, געה ארום און קוק אויף דער לבנה.

פארנאכט־צו האבען ערגעץ מיידלעך געזונגען, עס האט ארויסגעלאזט א קלאנג א גארמאָניקע און איז אנטשוויגען געווארען. 4 הינוערטירען זענען אנגע־קומען אבער די נאַם איז לייזיג געווארען אויין אויין מיידעל איז נישט אהיים צו זיי און קיין איין נאר מאניקע שפילער. סאניע׳ס פאליטיק! אזוי ווי וועלף האבען זיי ארומגעשמעקט איבער׳ן דארף, ערגעץ הא בען אונזערע קאמסאמאלצעס אויסגעשאסען אין די, און דערמיט האט זיך געענדיגט, די הינוערטירע זענען אוועק צוריק; א הוץ זייער פיהרער, ווערעני איז געבליבען.

ער האט מיר דערזעהן, צוגעגאנגען און אין א בעלייזיגטען טאן געזאגט:

— כאסקודניאקעס, וואס טוט איהר אונז אפ! עס איז אונז אזוי אויך אומעטיג אין וואלד. קיינער בעגריסט אונז נישט, א הונט שיסעריי, ווי אין וועלף... עך, אין אייער מאמען אריין, מיר זענען דען קיין מענשען נישט?

— ווערעני, — האב איך שטיל געזאגט, — איהר זענט קיין מענשען נישט, איהר זענט דעזער־טירען, טרוסען, און ליגנער.

ער האט אויף דעם גארנישט געענטפערט.

— זאג דער חברה, זיי זאלען אויפהערען. און אט דער באבע אייערע — זי זאל נישט צומישען די קעפ די מיידלעך, אויב נישט, וועלען מיר זיך מיט איך אפרעכענען און פאר איהר אויך עפעס צו־טראכטען!

— נעה צוריק אין דיין נארע. — האב איך געזאגט ווערעני, און פאר׳ן אקסעל איהם אויס־געדרעהט מיט׳ן פנים צום שווארצען וואלד, — געה וואיען מיט דיינע וועלף.

— נערענק מיינע רייד! — און ווערעני איז אנגעהויפענרייצטער אוועק נישט מיט׳ן קלוג נאר מיט׳ן רצח, און פערשוואונדען הינטער די בוימלעך.

„נו“, האב איך א טראכט געטון, „מיר האבען זיי גוט אויפגערייצט. ווארט, זאל עס נאר גלאט אראפּ“.

איך האב אנגעהויבען זינגען און נעהן הין און צוריק לענג־אוים פון דארף. די גרויסע לבנה איז נאכגעגאנגען מיינע טריט, אזוי ווי א געלערנטע קאָץ פון א מעשה׳לע, — אויפמערקזאם, נישט אפּ־טרעטענדיג, און שפילענדיג זיך מיט מיין שאטען. איך בין מיט פערגעניגען צוגעקומען צו סאניעס הויז און אנגעהויבען ארומגעהן פאמעליך, איך זאל איהר נישט אויפוועקען פון שלאף, איך בין שוין געווען אויפ׳ן ראג, ווען איך האב פלוצלונג דערהערט א ליעדעל.

(פארטזעצונג קומט)

ווער עס האט דערמארדעט דעם גענ. קוטיעפאוו

סענסאציעס, וואס בורצעוו דערצעהלט

... דעם 26־טען יאנואר ה.י. איז פון פאריז, ווי באוואוסט, פערשוואונדען דער פיהרער פון דער רוד סישער עמיגראציע גענעראל קוטיעפאוו. די פערשוואונדונג האט ארויסגערופען א געוואלדיגען אויפ־זעהן אין דער גאנצער וועלט. זייט 7 חדשים ווערט געפיהרט אן אויספארשונג, נאר ביז איצט צו גאר־נישט געבראכט. מיט עטליכע טעג צוריק האט דער באקאנטער ענטהעקער פון אזעלכע פראוואקאטארישע מעשים בורצעוו ערקלערט, אז ער וועט אין די נאהענטסטע טעג פערעפענטליכען דעם גענויען פערלויף פון דער גאנצער געשיכטע. קורץ איז שוין באוואוסט געווארען, אז לויט בורצעווס דאקומענטען איז קוטיעפאוו דערמארדעט געווארען דורך די אגענ־טען פון ג.פ.או. און פראנקרייך און זיין קערפער איז אפגעפיהרט געווארען קיין מאסקווע. אלע מאטער־יאלען וועגען דעם ראוביגען ענין וועט בורצעוו פער־עפענטליכען. דערווייל האלט ער זיך אפ פון צו רעד־דען וועגען דעם. אבער די מיטארבייטער פון „פאר־סלערניא גאוואסטי" וואס ערשיינט אין פאריז אין טער דער רעדאקציע פון פראפ. מיליוקאוו איז דאך געלונגען צו האבען מיט בורצעוו'ן א לענגערען גע־שפרעך וועגען דער אפערע, און בורצעוו האט דער־צעהלט פיל סענסאציאנעלע אייזנצעלהייטען, וועלכע מיר ברענגען דא פאר אונזערע לעזער:

בורצעוו דערצעהלט: אין נומער 6 פון זשור־נאל „אבשטשעיע ריעלא" פון 17־טען יולי האבען מיר פעסטגעשטעלט מיט דער פולער זיכערקייט, אז קו־טיעפאוו'ן האבען פערשלעפט די באלשעוויקעס און איהם דערמארדעט איצט קען איך דערצעהלען עטליכע אייזנצעלהייטען פון דעם ווי אזוי דאס איז פארגעקומען. מ'דארף אפווארפען די אלע לעגענ־דעס, אז אין דער פערשלעפונג זענען פערמישט גע־ווען ענגלענדער, און די לעגענדעס וועגען פערבאפט געלד אין ראמאנטישע געשעהענישען. אזעלכע קלאנ־גען האט זיך פאר יעדען פרייז בעמיהט פערשפרייטען א געוויסע פראנצויזישע צייטונג און ס'זענען קלאר די סיבות, וואס האבען איהר דערצו בעוואויגען.

גענעראל קוטיעפאוו איז דערהרגעט געווארען דורך די באלשעוויקעס און זיין קערפער איז ארויסגע־פיהרט געווארען פון פראנקרייך נישט איבער'ן ים, נאר דורך דער יבשה, דערויף — ערקלערט בורצעוו — האב איך גענויע בעווייזען, קוטיעפאוו האט זייט א לענגערע צייט געפיהרט אונטערהאנדלונגען מיט איינינע פערזאן, וועמען ער האט געהאלטען פאר פערטרעטער פון דער רויטער ארמיי; צווישען זיי זענען געווען שונאים פון דער סאוויעטען־רעגירונג, אבער אויך מיטגלידער פון דער ג.פ.או. די האוינע אונטערהאנדלונגען האט קוטיעפאוו צוגעגעבען א גרויסע בעדייטונג. אין הגם ער האט געהאט געוויסע הפקות בנוגע איינינע פון די מיט וועמען ער האט זיך צוזאמענגעטראפען האט ער דאך מיט זיי זיך ווייטער צוזאמענגעטראפען. די ג.פ.או. אגענטען האבען געראט זייערע פערטרויאונגס־לייט צווישען דער אר־גאניזאציע פון גענ. קוטיעפאוו. דעם 25 יאנואר, א טאג, אידער מ'האט קוטיעפאוו'ן אוועקגערויבט, זענען צו איהם געקומען זיינע לייט און מיטגעטיילט אז פון רוסלאנד זענען אנגעקומען עטליכע מענשען און דארפען זיך מיט איהם זעהען. גענ. קוטיעפאוו האט גערעכענט, אז דאס זענען די מיטגלידער פון דער רויטער ארמעי, און ס'איז מעגליך, אז דעריבער איז ער אויף מארגען געפאהרען אהין זייט שטענ־דיגע שאפער.

אינדערפריה איז גענעראל קוטיעפאוו ארויס פון דער היים און צום לעצטען מאל האבען איהם זיינע נאהענטע געזעהען ביים בולוואר מאנפארנאס, ער האט זיך שטארק דענערווירט און האט אפילו נישט דערקענט זיינעם א בעקאנטען, וועלכער האט זיך מיט איהם בעגריסט. אן אגענט פון ג.פ.או. איז צו איהם צוגעקומען און ערקלעהרט, א אויף איהם ווארט אן אויטאמאביל. דער אויטאמאביל האט געווארט אין דערווייל נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען. אין אויטא איז גענעראל קוטיעפאוו איינגעשטיגען גוטוויליג, אבער באלד ווי ער איז אריין אריין, האט ער זיך געכאפט אז מ'האט איהם פערנארט. די טשעקיסטען האבען איהם איינגעשלעפערט דורך א נארקאטיק, כדי ער זאל נישט קענען שטעלען קיין ווידערשטאנד; ער האט פערלוירען דאס בעוואוסט־זיין און מ'האט איהם אפגעפיהרט אויף א געהיימער קווארטיר.

בעת'ן קריג איז גענעראל קוטיעפאוו געווארען פערוואונדעט אין ברוסט, און ער האט דעריבער נישט געקענט אריבערטראגען קיין נארקאז. און ער איז פון דעם שטארקען נארקאז באלד געשטארבען, אזוי אז אינ'ם אויטא האבען זיי שוין קוטיעפאוו'ן געבראכט א טויטען, באלד נאך דעם ווי די צייטונגען האבען געשריבען וועגען דער מעגליכקייט, אז קוטיעפאוו'ן האט מען איינגעשלעפערט האט פראפ. אלעקסינסקי, וועלכער האט גוט געקענט קוטיעפאוו'ן ערקלערט, אויב דאס איז אמת — איז קוטיעפאוו טויט, ווייל זיין האר קען נישט אויסהאלטען דעם שטרענגסטען נאר־קאז.

בורצעוו דערצעהלט ווייטער אז דעם קערפער פון גענעראל קוטיעפאוו האבען די טשעקיסטען איינ־געפאקט אין א קויש און איהם אריבערטראנספא־טירט קיין דייטשלאנד, דורך שטעטין האבען זיי איהם אריבערגעשיקט קיין דאנציג און פון דארט — קיין מאסקווע. ווי בעקאנט איז דריי טעג נאך קוטיעפאוס פערשווינדען, דער סעקרעטאר פון פאריזער פאל־פרער, געלפאנט אייליג ארויסגעפאהרען קיין מאס־קווע און צווישען זיין באגאזש איז געווען א גרויסער קויש פערהתמעט מיט גרויסע לאק־שטעמפלען און מ'דערצעהלט איצט, אז די בעגלייטער פון געלפאנט האבען זיך דאן געוואונדערט, צי פיהרט נישט געל־פאנט קוטיעפאוו'ן אין דעם ראדנען קויש?

אין מאסקווע איז קוטיעפאוס קערפער צוגע־שטעלט געווארען אין קרעמאטאריום און דארט איז ער אין דער אנוועזנהייט פון מיטגלידער פון ג.פ.או. און פאליטביוראָ פערברענט געווארען און ס'איז צו־זאמענגעשטעלט געווארען א פראטאקאל אין וועלכע ס'זענען פערשריבען געווארען אלע סמנים פונ'ם פערברענטען קערפער. דאס דערצעהל איך — האט צוגעגעבען בורצעוו — לויט ווערטער פון א מענשען, וואס האט געקענט קוטיעפאוו'ן ביים לעבען און האט איהם געזעהען א טויטען.

זיין נאמען רופט בורצעוו נישט אן און זיין ער־קלערונג, וועלכע ער האט פערעפענטליכט זאגט בור־צעוו אז ער דערצעהלט נאר דאס צו וואס ער איז בערעכטיגט דורך די וואס האבען איהם געגעבען די פערשידענע אינפארמאציעס, אויב אבער די מיט וועלכע בורצעוו האט געפיהרט אונטערהאנדלונגען זע־לען נישט האלטען זייערע צוזאגען וועט ער, בורצעוו, דערצעהלען אלע, וואס ער ווייסט און זאגט אנרופען אלע נעמען פון די, וואס זענען געווען פערמישט אין פערשלעפען און ערמארדען דעם גענעראל קוטיע־פאוו.

די אונטערהאנדלונגען מיט'ן אנטיילנעהמער פון דער מארד אפערע פיהרען דירעקט צוויי בעקאנטע „ניעוואזוורא טשענצעס" (סאוויעטישע בעאמטע וועל־כע אונטערווארפען זיך נית דער פארערונג פון דער רע־גירונג צוריקצוקומען קיין רוסלאנד). אויב ער וועט נישט פערעפענטליכען אלץ וואס ער ווייסט זעלען עס טון די געוועזענע הויכע בעאמטע וועלכע האבען שוין זייערע ערקלערונגען בורצעוו'ן געגעבען שריפטליך.

קאטאסטראפע מיט א שפאנישען פליהער

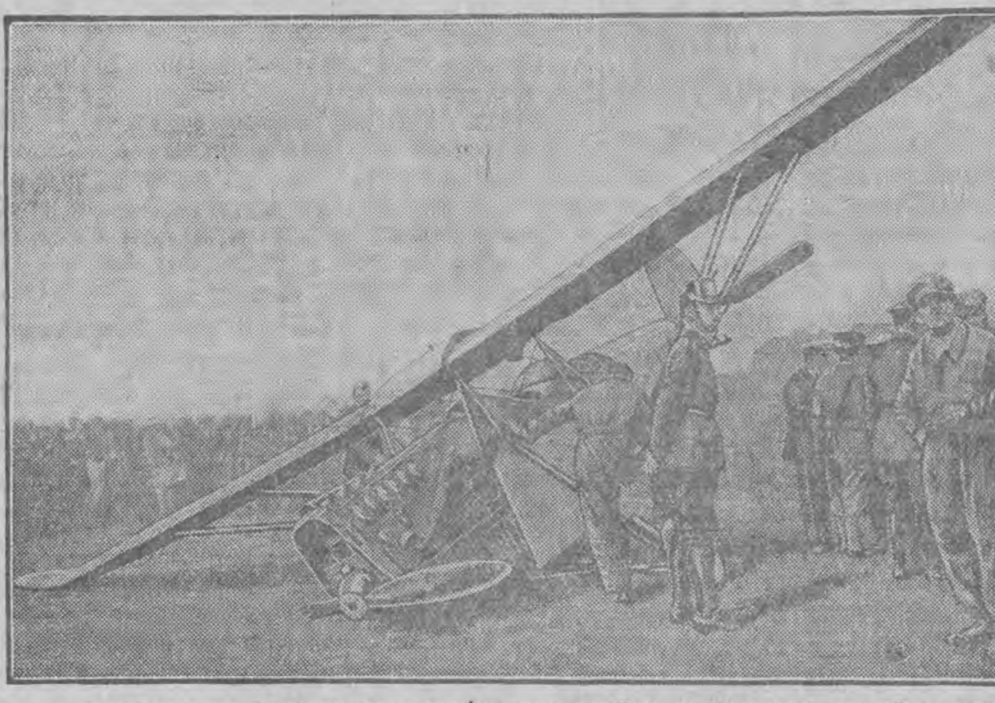

דער אפאראט פון שפאניער גאווארא, וועלכער האט געליטן א קאטאסטראפע ביי פראנקפורט אם מאין.

יודישע ביי'עס

אכט נייע יודישע דארפס־סאוויעטען איז קרים

מאסקווע, (יט"א) לויט א בעשלוס פון פרע־זידיום פון „ציק" ווערען איצט אין קרים ארגאניזירט 8 נייע יודישע דארפ'שע סאוויעטען: 4 אין דזשאנקאיער ראיאן, דריי אין יעווּפאטאריער ראיאן און איין אין קאראסבאזארער ראיאן. די נייע אכט יודישע סאוו־יעטען וועלען ארומנעהמען 22 יודישע ישובים.

רומענישע לעהרער־עקסקורסיע איז ארץ־ישראל

ירושלים, (יט"א) דא איז אנגעקומען אן עקס־קורסיע פון רומעניען, אין וועלכער עס בעטייליגען זיך צוואנציג העברעאישע־לעהרער. דעם ערשטען בעזוך האָ־בען די עקסקורסאנטען אפגעשטאט ביים כותל־מערבי. די צענט־אלעס פאר קרן־היסוד און קרן־קימת האבען איינגעארדנעט אן אויפנאהמע פאר די עקסקורסאנטען. אויך דער העברעאישער לעהרער־פערבאנד האט איינ־גענומען די רומענישע געסט.

אויסגעשעפט די לעצטע 30 סערטיפיקאטען

ירושלים, (יט"א) מיט דער שיף „אדריא" זענען קיין ארץ־ישראל אנגעקומען הונדערט פינף און זיבעציג פאמאזשירען, דערין הדרייסיג חלוצים, די דאזיגע חלוצים זענען, ווי עס שיינט, אנגעקומען אויף די לעצטע הונדערט פון 950 סערטיפיקאטען, וואס זענען ערטיילט געווארען פאר דער אפשטעלונג פון דער ארבייטער־עליה קיין ארץ־ישראל.

דער לובאוויטשער רבי אין בערלין

בערלין, (יט"א) דא איז אנגעקומען אויף זיין צוריקוועג פון אמעריקע דער לובאוויטשער רבי הרב שניאורסאן אין בעגלייטונג פון זיין איידעם הרב גור־אריה.

געשטארבען א יודישער דראמאטורג

בערלין, (יט"א) פון קעלן ווערט מיטגעטיילט, אז דארט איז געשטארבען דער לאנגיעהריגער דראמא־טורג פון ארטיגען שטאט־טעאטער ד"ר סאשא סמכא וויטש. דער פערשטארבענער איז געווען בעוואונדערט געשעצט אלס קענער פון דער רוימישער און יודישער ליטעראטור.

תל־אביב צוואקסט זיך

ירושלים, (יט"א) אין מרגה־יהודה, א פאר־שטאט פון תל־אביב איז געלעגט געוואָרען דער גרונד־שטיין פאר א נייעם גרינס־מארק, אין וועלכען עס וועלען געבויט ווערען איין־און־דרייסיג געשעפטען. דער מארק זאל נאגען א ווייטיגער צענטער פון גרינס־האנדעל. זייט די אימפטע־געשעהעניש'ען האט דער תל־אביבער שטאדט־ראט ערטיילט קרעדיטען יפו'ער קליינהענדלער צו קענען איבערפיהרען זייערע אונטערנעהמונגען פון יפו קיין תל־אביב. א טייל פון זיי וועלען זיך איינארדנען אין דעם נייעם גרינס־מארק. די פייערליכקייט פון לעגען דעם גרונד־שטיין האבען ביינעוואוינט פארשטעהער פון דער רעגירונג.

דער מארד אין דער נאכט

(53

גרויסער שפאנענדער סענסאציאנעלער ראמאן

פילדייטיג א ווינקט־טוענדיג צו דיקמאנען, האט זיך טשארטשינסקי א וואָרף געטאן צו דער טיר, און ארויסגעלאזט וואקסען.

דער סעקרעטאר האט אויסגעזעהן רוהיג און גלאסען, ווי א מענש, וואס פיהלט זיך מחוץ יעדען פערדאכט, און וואס שפירט נישט, אז מ'גהעם אויף זיין לעבען.

— איך האב דערהאלטען אייער קארטעל — האט ער געזאגט, אנקוקענדיג זיך אויפ'ן שטול— און, ווי איהר זעהט בין איך געווען פינקטליך... אלזא, וואס איהר ענטדעקט עפעס נייעס?

— א, יא! — האט דער געהיים־אגענט אייהער פערענטפערט — מיר האבען ענטדעקט א נייע זאך, וואס איז פאר אונז זעהר טשיקאווע.

— א נייע זאך?... וועגען דער גנבה?...

— ניין, וועגען דעם מארד... כדי נישט אויסצו־האלטען אייער געדולד, הער וואקס, וועל איך אייך גלייך זאגען, אז מיר ווייסען שוין, ווער דער מער־דער איז...

וואקס איז בלייך געווארען.

— דער קאפיטאן סאלאמקא? — האט ער א פרעג געטאן מיט א פערשטיקטער שטים.

— ניין, דאס איז דער מענש, וואס זיין נאמען שטעהט דא, אין דעם ארעסט־בעפעהל!

דער סעקרעטאר האט מיט א ציטערדיגער האנד גענומען דעם האַקומענט, אריינגעקוקט און איהם, און אויפגעשפרונגען, ווי א געביסענער פון א שלאנג.

— אן ארעסט־בעפעהל!

— יא, איך צו ארעסטירען!

— מיך?... מיך?...

פאר דעם גרויסען פחד זענען אויס דעם סעק־רעטאר שיער ארויסגעקראכען די אויגען.

איבערן שטערן איז איהם גערונען א קאלטער שווייס.

ער איז אפגעשפרונגען פון דעם געהיים־אגענט א בערקעהרענדיג הערביי א שטול.

— א בעפעהל צו ארעסטירען גוסטאוו וואקס'ן, אלס בעשולדיגטען אין דערמארדען דעם באנקיר הייטאן, און זיין געוועזענער רינסט מאריא לאבענד־וקא!

— ס'איז א ליגען! — האט דערשראקען גע־שטאמעלט דער סעקרעטאר — איך האב קיינעם נישט דערמארדעט!...

— איהר האט פיירען דערמארדעט. — האט טשארטשינסקי פעסט איבערגע'חזר'ט — און איך בין געצוואונגען אייך צו ארעסטירען... אין צעהן מינוט ארום וועל איך אייך אריבערשיקען פונדאנען אין טורמע.

— אבער איך בין אומשולדיג!... איך שווער אייך, איך בין אומשולדיג, — האט וואקס ארויס־געקרעכצט, א בעשלאגענער מיט אנגסטען — איך... א ק... וועל אייך אויפקלערען!...

טשארטשינסקי האט פלוצים ארויסגענומען פון טאש דעם גאלדענעם מעדאליאן און געוויזען איהם דעם סעקרעטאר:

— אפשר וועט איהר, אזוי גוט זיין, אונז קודם כל אויפקלערען, וואס דאס איז אזוינס?

— איך בין קאפוט! — האט דער סעקרעטאר ארויסגעשעפטשעט, אראפגעלאזט ענדליך זיך הילפלאז אויפן שטול.

— הייסט עס, איך בין גערעכט... איהר זענט זיך מודה?

— ניין! ניין! — האט וואקס כמעט אויסגע־שריגען — איך בין גאט הי נשמה שולדיג!... איך שווער אייך, אז איך בין אומשולדיג!...

— כדי צו ראטעווען די פעל אייערע, זענט איהר אפילו גרייט פאלש צו שווערען! — האט איהם טשארטשינסקי האַרב איבערגעשלאגען — לאמיר בעס־סער מאכען א סוף מיט דעם אומגליקלימפערטען אני־שטעל! דערלאנגט אקוראט אייערע לאפקעלעך, און מיר וועלען אייך אנטאן די געהעריגע בראנזע־לעטלעך...

וואקס איז געזעסען אויפ'ן שטול א האלב־פארא־ליזירטער פאר אימה...

טשארטשינסקי איז נאהענט צוגעגאנגען און איהם אנגעקוקט.

דערפיהלענדיג די בעריהרונג פון דעם קאלטען מעטאל, האט ער א וואַיע געטאן מיט א ווילדען קול, און אויפגעשפרונגען, אפגעשטויסען פון זיך דעם געהיים־אגענט, און איז אנידערגעפאלען אויף די קני פאר דיקמאנען.

— הער ריקמאן!... הער ריקמאן! — האט ער רחמנות'דיג געיעגטשעט — ביי אלעם הייליגען... ווי גאט איז אייך ליב!... ראטעוועט מיך!... אוי, מיין אומגליקליכע מאמע!... זאל איך, און מיין מאמע, און אלע זאלען מיר אזוי לעבען, ווי איך בין אומשולדיג!... לאזט נישט, הער ריקמאן, ער זאל מיך ארעסטירען!...

— וואס קאן איך דא העלפען? — האט זיך אפגערופען דיקמאן, צורוהערט אביסעל פון דעם סעקרעטארס פערצווייפעלטקייט — דאס גענוג איז שטארקער פון מיר!... אויב איהר זענט שולדיג, מוזט איהר פערליב נעהמען די שטראף!

— אבער, טאטע און הימעל!... איך בין דאך אומשולדיג!

— דערווייזט, אז ס'איז אזוי, — האט איהם טשארטשינסקי פארגעשלאגען — איך בין אייך גרייט פריהער אויסצוהערען, איידער איך וועל אייך נעה־מען אין דער טורמע...

— איך קאן נישט דערצעהלען!... איך האב נישט די דרייסטקייט! — האט וואקס קרעכצענדיג ארויסגעשלוכצט, און פערשטעלט דאס פנים מיט די הענד.

— מילא, אייך געפעלט בעסער צו שווייגען, טא שווייגט־... אזוי יעט אייך זיין אנגענעהמער ארויסצופאצירען זיך אויף יענער וועלט!...

די שרעקליכע ווארענונג האט געמאכט וואקסן אויפציטערען פונ'ם קאפ ביז די פיס.

ער איז אנידערגעפאלען אויף דער פארלאגע און בעקומען א היסטערישען אנפאל.

קוקענדיג אויף איהם, האט דיקמאן זיך נישט געקענט איינהאלטען פאר'ן עקעל־געפיהל, וואס ער האט בעקומען צו דעם מענשען, און ער האט שטרענג בעפוילען וואקסען, ער זאל שווייגען.

טשארטשינסקי האט איהם אונטערגעהאלטען.

— שטעהט אויף, שטיק נישט־דא־געראטענער, אויב איהר ווילט נישט, איך זאל אייך א הויב טון, ווי ס'קען צו זיין!... מיט איינ'ן־וואסער וועט איהר זיך דא גארנישט העלפען!... איהר זאגט, אז איהר קאנט דערווייזען אייער אומשולד?... אדרבא, לאז מיר אויסהערען!... נו, ביטע! איילט זיך נישט, כל זמן ס'איז נאך דא צייט!... נאר אין דעם פאל, אז... איהר וועט ארענטליך אלץ דערצעהלען, וועט איהר זיך קאנען ראטעווען!...

משמעות, אז דער סעקרעטאר האט פערשטא־נען, דאס מיט נעוויין און תחנונים וועט ער גאר נישט אויפטון, איז ער אויפגעשטאנען און אפ־געווישט זיך די טרעהרען.

אנלעהנענדיג זיך אין דער וואנד, און טיף אטעמדיג, האט ער ארויסגעזאגט:

— גיט מיר א גלאז וואסער... איך וועל אייך דערצעהלען דעם גאנצען אמת!...

פארטזעצונג קומט)

פערשאַלטענער טייך

קלאַנג-פילם-טעאַטער

היינט

די לאַנג-ערוואַרטעטע פּרעמיערע!

מיט דער רייצענדער

Betty Compson, Ryszard Barthelmess

100 פּראָצענט קלאַנג-זינגענד און רעדענדיגער פילם רעזשי: Frank Lloyd

אויסער׳ן פּראָגראַם: קלאַנג-צוגאַבע. אנהויב 5.30 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 2 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

וויכטיג פאר לעטניקעס!!

די ערשטע לאָדזער גוט בעקאַנטע

פאַבריק פון פאַטענטירטע פעלד-בעטען

מאַכט בעקאַנט, אַז צוליב׳ן קריזיס האָבען מיר פערקלענערט די פּרייזען פון אונזער אויסאַרבייטונגען ווי: פעלד-בעטען, פעלד-בעטען מיט ווענטלעך. לעזשאַסעס טאַבאָרעטקעס און האַמאַקעס

אונזערע פעלד-בעטען זענען פערזעהען מיט דער שוץ-מאַרקע „Palma-Patent”, פאַר וועלכע מיר גאַראַנטירען אויף פיל יאָהרען.

אכטונג: פאָדערט איבעראַל פעלד-בעטען נור מיט דער מאַרקע „Palma - Patent“

מיט אכטונג פירמע **„PALMA-PATENT“**

אינה. שוואַרצאַווסקי

פּוּלנאַצנאַ 24, טעל. 131-85

בעמערקונג: פאַר פּראָווינץ - בעדייטענדע ראַבאַטען.

געגען בעלוינונג!

פרייטאָג אָווענד איז פערלוירען געוואָרען אַ זאַרטעקעל מיט געלד און אויך וועקסלען. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען דאָס געלד זיך צו האַלטען נור די וועקסלען אָבצושיקען אין אַדמיניסטראַציע פון דער צייטונג. אַלע וועקסלען ווערן ערקלערט פאַר אונגילטיג. 7954

ענטשולדיגונג.

דערמיט בעט איך ענטשולדיגונג ביים יוד. געפליגעל-הענדלער-פעראיין אין לאָדז, פּאָמאָרסקאַ 17, דען עס איז פאָרגעקומען אַהן מיין וויסען. מעהר וועט אַזעלכעס נישט פאָרקומען.

מיט אכטונג **שמואל גלאַביץ.**

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און דענטיסטישער קאַבינעט.

זשעראָמסקיעגאָ 11, טעלעפאָן 3763

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָווענד.

ד״ר איזיק נאָז, האַלז, אויערען קר.	$4^1/_2$—$3^1/_2$
ד״ר קפּרשנער קינדער-קראַנקה.	$4^1/_2$-3 11-9
ד״ר שיפמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	2—12
ד״ר ביבערגאַל הויט און וועגער. קר.	$12^1/_2$—$11^1/_2$
ד״ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	2—1
ד״ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקה.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד״ר חיים כירורגישע קראַנקהייטען	3—2
ד״ר שפּערלאַווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	$4^1/_2$—$3^1/_2$

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א.א. מ. פּאָקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהל. איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַצ. אויך פערלאַנג וויזיטען אין שטאָט. אין לאַבאָראַטאָריום ווערען געמאַכט אַלע סאָרט אַנאַליזען, אויך פּלעגמע און בלוט

אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ביי דער לעטשניצע איז בעזונדער געעפענט געוואָרען

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאַזשינסקי-סטאַראָפּאָלסקאַ

צאָהן-ערצט 10—1, 3—6

קינסטליכע ציינער, קראָנען, פּלאָמבען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאָג

Dr. Z. Rakowski

ספּ. פאַר אויערען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.

9 קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן לעטשניצע, זגערזשער 17, פון 10 — 11 און פון 2—5

די מעכאַנישע שלאָסעריי און שווייסעריי

פיהרט אויס זעמטליכע מאַשין-רעפּאַראַטורען, שווייסונגען, צופּאַסונג פון מאַשינען-טיילען מיט גאַראַנטיע און :—: געגען ביליגע פּרייז :—:

J. REDER, Łódź

11 קאָנסטאַנטינער 11 (רוג זאַכאָדניאַ)

פּריוואַט-וואוינונג: גדאַנסקאַ 20.

השבת אבדה

סאיז מיר אָוועקגעקומען אַ טאַליזעק מיט זאַכען און דאָקומענטען, בעט איך דעם עהרליכען פינדער מיר צוריקצוברענגען טלית און תפילין מיט די דאָקומענטען ליפּאָווע 54 ביי פירמע ארנער.

צוליב דעם, וואָס איך בין ערמינגעפיהרט געוואָרען אין אַ טעות דורך מאַכען די מאַטראַצען פאַר הער נאַשעלסקי; דריק איך אויס דער פערוואַלטונג פון טאַפּעציר-צעך אין לאָדז מיין גרעסטען בעדויערן און איך פערזיכער, אַז אין דער צוקונפט וועט אַזעלכעס מעהר נישט פּאַסירען

דוד פּאַקולאַ

נאָוואָפּיעסקע 21

זיכערע הילף און א רפואה

אהן אַ אָפּעראַציע, אָן בלוט, אהן אַ מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיסן

פערלאָזט אייך נישט, גייל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אַזוי ווי אַ מענשען-קאָפּ, אָדער אַזוי ווי אַ וואַסער-קאַן און עס פאַלט אַריין אין דעם כוס און דער קראַנקער איז אין אַ גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטערבליך. ספּעציעל געמאַכטע הייל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראָפעסאָרען מיט מיינע בעהאַנדלונג און פון דייטשען פּראָפעסאָר-דאָקטאָר בראָכבערעוונג בעוויזענען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען

ברוך, אויך פאַר הויקערס לעמונגען מיט הייל-גאָרסעטען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרימטע פיס און פלאַטס-פיס ספּעציעלע איינלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גלידער פיס או. הענט, געטענע זאָקען פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.

שטאַפּאַנגט פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָווענד.

אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg

Łódź, WÓLCZAŃSKA 29, front II p.

בעמערקונג: דאָס פּערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיג, דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד״ר באַראַנטש, פּראָפ. ד״ר י. מאַרישלער, פּראָפ. ד״ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע. מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאַנק דעם הערן דיר. י. ראַפּאָפּאָרט ספּעציאַליסט פאַר ברוך, וועלכער געהמט אָן אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 29, פראָנט 2. שט פער זיין געוויסענהאַפטען פערלאַנגען מיר אַ געטענעם הייל-באַנדאַזש לויט זיין מעטהאָדע האָב געליטען אויף ברוך 20 יאָהר און אַ דאַנק איהם בין איך היינט געראַטעוועט אַזוי, אַז כ׳קען איהם יעדען אַנציגען דעם עמפּפעהלע.

Dr. BERGHOF Arzt.

לעזט!

אכטונג! ——— אכטונג!

קאָנקורענץ-פּרייזען!

כדי צו ערמעגליכען די ברייטסטע קרייזען פון ב׳ פּובליקום צו בעקומען אַ ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפנאַהמע זענען די פּרייזען אין מיין פאָטאָגראַפישע אַנשטאַלט געוואָרען פערקלענערט ווי:

12	שטיק („Express pictures“)	זל.	2
6	„ פּאָסט-פאָטאָגראַפיעס	„	2
6	„ פּאָסט- ״ ברוין	„	6
6	„ ״ ״ , אויף זייד	„	8

אכטונג! צו אַ ½ טוץ זיידענע פּאָסט-פאָטאָגראַפיעס גיט מען צו אכטונג!

אַנ׳אָריגינעלען פּאָרטרעט בחנם!!

ס׳ווערען אויך אויסגעפערטיגט פּאָרטרעטען אין ראַהמען און אויך אַ פערקויף פון ראַהמען

קומט און איבערציגט אייך!

מיט אכטונג **„PARISIEN“**

קונסט-אַנשטאַלט

פּראַנציסקאַנער 30.

Komunikacja autobusowa

ŁÓDŹ-PIOTRKÓW

Autobusy na powyższej linji odchodzą do Piotrkowa o każdej pełnej godzinie począwszy od 8 rano do 20 w wieczór ze stacji autobusowej przy ulicy Rzgowskiej 85, dojazd tramwajami 11 i 4. Czas przejazdu 1 godz. 30 minut. Cena zł. 3 gr. 50.

א לאַנגיעהריגער

געריכטס-סעקרעטאַר

שרייבט און ערלעדיגט אַלערליי ביטעס און סקאַרגעס, קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען

א גוטער מיליטער-ספּעציאַליסט.

ב. מאַז, לאָדז, פּיעטריקאָווער 10

צו אַלע״ה פריזיערס

צו וואָס אַרויסוואַרפען געלד, אַז איהר בעקומט ביי מיר ביליגער און אַ רייכער׳ן אויסוואַהל פון די פערשידענסטע קעלנישע און בלומען-וואַסערן, ווי אויך אַלעראַרט שטאָהל-זאַכען. ביליגסטע קוועלע

Perfumerja J. Drukier

5 Zawadzka 5, tel. 175-92

וועכבעריז כירורגישע קליניק

„SANATO“

אגראַדאָווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאַס

ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד.

פּרייזען פון געבורט

אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

לעזט און פערשפּרייט דאָס „5-גראָשן-בלאַט“

DR. MED.

L. Pikielny

אוראָלאָג

ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירן, בלאָז און אורין-קראַנקהייטן

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעמט אָן פון 4—7 אָווענד.

הלך בתום ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

גויל אלו רקיעי, קני כל חורש תא:

דיו אלו ימי וכל מי כנישו תא:

דירי ארעא ספרי ורשמי רשו תא:

קענען נישט איבערגעבען דאָס רעיעלקייט פון דער אַלט-בעוואוסטער רעכטסקאָנסולענטעז-ביוראָ פון ה׳

מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17

(זאַכאָדניאַ 52) טעל. 148-79

וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געווייסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, סקאַרגעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעדט אין פּוילען, וועגען דירות אין אַוזשאָנד ראַזיעמשטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. מיט אכטונג **ד. מאַנעלאַ,** פּעטריקאָווער 17.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקה. און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.

קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.

-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָווענד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט-אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.

- בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען. -

וויזיט 3 זל.

Dr. Med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע.

אנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8—11 פאַרמ. און פון 5—9 אָווענד זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמ.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ 6— אַ חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל.

פאַר׳ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען

אין טעקסט—40 „ „ „ „ 60— „ „ „ 4 „

נאָכ׳ן טעקסט—12 „ „ „ „ 18— „ „ „ 8 „

קליינע אַנאָנסען: פאַר׳ן מילימעטער-שורה: ... דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.